

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta – katedra fyziky

**Technické památky Tábora a jeho okolí,
aplikace v základním školství**

Diplomová práce

Vedoucí práce: PaedDr. Alena Poláčková

Autor: Miroslav Vašica

Technické památky Tábora a jeho okolí

Má práce pojednává o technických památkách tábořského regionu, které jsou v ní seřazeny chronologicky podle míst výskytu. Jejich zmapování vypovídá o postupu techniky v našem regionu a s tím souvisejícím rozvojem společnosti, vlivu na životní podmínky a zároveň na životní úroveň obyvatel regionu. Součástí mé práce je i ukázka prezentace památek vytvořená z jedné kapitoly jako didaktická učební pomůcka pro učitele při výkladu této problematiky žákům druhého stupně na základních školách. Její aplikace je možná při výuce mnohých předmětů v rámci využití mezipředmětových vztahů. Cílem práce je vyzdvihnout u žáků význam techniky v souvislosti s krajinou jejich domova a tím je vychovávat k národnostnímu cítění a hrdosti na vlastní region a na svůj národ.

Technical monuments in Tábor region

My diploma work gives the treatise about technical monuments in region of Tábor. They are presented chronologically according to their place of occurrence. They document the technical progress in our region and its influence on the progress of the society, as well as the standart of living in our region. One special chapter of my work contains the presentation of technical monuments for pupils aged 12 - 15. It can be used by teachers as a didactical material for explaining of related matters. It can be applied also in the interdisciplinary teaching or projects. The main objective of this work is to explain the importance of technology in terms of the region, and to make pupils be proud of their nationality, their region and their country.

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, v úpravě vzniklé vypuštěním prezentace archivované pedagogickou fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Bechyni dne 23. 04. 2007

.....

Podpis

Poděkování:

Touto formou děkuji vedoucí mé práce PaedDr. Aleně Poláčkové za cenné rady a připomínky při zpracování mé práce a hlavně za její čas, který mi věnovala.

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra fyziky
Akademický rok: 2005/2006

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Miroslav VAŠICA
Studijní program: M7503 Učitelství pro základní školy
Studijní obory: Učitelství fyziky pro 2. stupeň ZŠ
Učitelství technické výchovy a výpočetní techniky pro 2.
stupeň ZŠ
Název tématu: Technické památky Tábora a jeho okolí, aplikace
v základním školství

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Teoretická část:

Předběžná teoretická analýza - prostudujte příslušnou literaturu, seznamte se s současným stavem poznání dané problematiky.

Schopnost orientace v odborné literatuře prokažte vyhledáním vhodné literatury pro potřebu své diplomové práce.

Určete metody a techniky sběru podkladů.

Praktická část:

Proveďte sběr dat.

Didakticky je zpracujte pro použití na základní škole.

Prakticky ověřte vybranou část ve výuce, vyvoďte závěry.

Rozsah práce: 50 stran

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: tištěná

Seznam odborné literatury:

Odborná literatura není předepisována. Schopnost orientace v odborné literatuře a vhodnost jejího výběru jsou jedním z kritérií hodnocení splnění diplomového úkolu.

Vedoucí diplomové práce:

PaedDr. Alena Poláčková
Katedra fyziky

Datum zadání diplomové práce:

2. prosince 2005

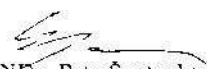
Termín odevzdání diplomové práce:

30. dubna 2008

prof. RNDr. Miroslav Papáček, CSc.

děkan

L.S.

prof. RNDr. Petr Špatenka, CSc.

vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 2. prosince 2005

Obsah

Úvod	9
1. Tábor	11
Technické a architektonické památky Tábora:	
1.1 Žižkovo náměstí	13
1.2 Táborské historické podzemí	14
1.3 Táborská radnice	16
1.4 Děkanský kostel Proměnění Páně na hoře Tábor	18
1.5 Měšťanské domy	20
1.6 Renesanční kašna na Žižkově náměstí	22
1.7 Pomník Jana Žižky z Trocnova	23
1.8 Bechyňská brána a vyhlídková věž Kotnov	24
1.9 Hřbitovní kaple svatého Filipa a Jakuba a park pod Kotnovem	25
1.10 Poutní kostel Klokoty	26
1.11 Městské hradby	27
1.12 Divadlo Oskara Nedbala	28
1.13 Renesanční vodárenská věž	30
1.14 Klášterní kostel Narození Panny Marie	31
1.15 Špitální kaple svatého Kříže – pravoslavný chrám Povýšení svatého Kříže	32
1.16 Barokní zámek Tábor – Měšice	33
1.17 Kozí Hrádek	34
1.18 Husitské muzeum Tábor	35
1.19 Muzeum fotografie Štechl a Voseček	37
1.20 Elektrická železniční trať Františka Křížíka Tábor – Bechyně	38
1.21 Rozhledna Hýlačka u Tábora	43

2. Bechyně	44
Technické a architektonické památky Bechyně:	
2.1 Renesanční zámek	45
2.2 Klášter s kostelem Nanebevzetí Panny Marie	48
2.3 Kostel svatého Matěje	50
2.4 Kostel svatého Michala	52
2.5 „Bechyňská duha“	53
2.6 Most v Zářečí	55
2.7 Vodárna na Šibeničním vrchu	57
2.8 Štemberská vodárna	58
2.9 Bechyňská muzea	59
3. Technické a architektonické památky ve zbývajících částech regionu.....	61
3.1 Vlastiboř a okolí	61
3.2 Historická kovárna v Záluží	67
3.3 Zřícenina hradu Dobronice	69
3.4 Stádlec	72
3.5 Sudoměřice u Bechyně	76
3.6 Soběslav	80
3.7 Veselí nad Lužnicí	81
3.8 Mladá Vožice	84
3.9 Chýnov	87
3.10 Choustník	90
4. Didaktické využití práce	91
5. Shrnutí a závěr	94
Seznam použité literatury	95
Seznam fotografií	96

Úvod

Mou diplomovou prací bych chtěl především připomenout technickou historii, její vývoj a v souvislosti s ní vzniklé technické památky tábořského regionu. Tábořsko, ke kterému neodmyslitelně patří nádherná přírodní scenérie, je zároveň bezprostředně spojeno s životem i prací místních obyvatel a s pobytem občasných i pravidelně se vracejících návštěvníků. Mezi nimi bezesporu jsou i významné osobnosti našeho kulturního a společenského života. Ať už v našem kraji pobývali dříve a svým umem či věděním se zapsali do technických dějin, nebo zde přispěli jen svým technickým řešením ke zlepšení životní úrovně či úspoře práce nebo zkrášení životního prostředí zdejších obyvatel, většina má nebo měla k „našemu regionu“ stejně vřelý vztah jako my.

S vývojem techniky je spjata i město Bechyně, ve kterém žiji od svého narození. Cílem mé diplomové práce je především přiblížit technické památky které nás obklopují, kolem kterých den co den chodíme, nebo nám dokonce usnadňují život. Tyto skutečnosti bychom měli prezentovat jistě už žákům na základních školách, aby získali ucelený obraz o vývoji techniky v místě svého bydliště. Bezpodmínečně je nutné vyzdvihnout význam technických památek pro společnost a další vývoj a rozvoj vědy a techniky v našem regionu.

Při shánění podkladů pro mou práci jsem se v našem regionu osobně setkal s mnoha zajímavými lidmi. Všem bych chtěl tímto poděkovat za pomoc a ochotu. Navštívil jsem informační centrum v Táboře, abych mohl zdokumentovat informace, které se o technických památkách dozvídají turisté přicházející do našeho regionu. Seznámil jsem se s prospekty, které jsou zde o Táboře a okolí prezentovány. Zjistil jsem, že v nich nejsou jmenovány zdaleka všechny technické památky, které se zde nalézají a za zmínku jistě stojí. Pro zmapování technických památek v jednotlivých obcích jsem oslovil jejich vedení. V Sudoměřicích u Bechyně mi vyšel vstříc pan starosta Stanislav Houdek a místní kronikář František Stach. Pan kronikář mi poskytl zajímavé informace a spolu s panem starostou mi umožnil nahlédnout do kroniky obce, odkud jsem načerpal řadu poznatků a historických faktů pro svou práci. V Bechyni na radnici mi zase tajemník starosty pan František Stach poskytl informační materiály o městě a odkázal mě na právě otevřenou výstavu historických fotografií v městském muzeu našeho města. Také mě upozornil na možnost čerpat z archivovaných čísel Městského zpravodaje a webových stránek města. Z okolních měst jsem ještě navštívil Bernartice, kde jsem poznal organizátorku mnoha výstav, knihovnici, kronikářku a pedagogickou pracovníci v jedné osobě paní Ludmilu Veverkovou, která mi věnovala mnoho hodin svého času vyprávěním o pamětihodnostech a historii našeho regionu. Nechala mě také nahlédnout do své vzorně uspořádané kartotéky, kam zaznamenává všechny podklady a detaily svých výstav. Zdaleka jsem zde nejmenoval všechny se kterými jsem se při tvorbě této práce setkal a vyšli mi vstříc, za což se jím tímto omlouvám a děkuji za pomoc.

Do mé práce jsou zahrnuty jak technické památky pro zpracování zemědělských produktů, tak i technické památky pro zpracování kovů, vodohospodářské technické památky, dopravní technické památky a v neposlední řadě jiné technické památky stavebního charakteru, které jsou v mé práci nejpočetněji zastoupeny. Většinou se jedná o architektonicky velmi zajímavé celky, často unikátní stavby, v nichž je zastoupeno hned několik technických památek pohromadě, neboť už pro zbudování, ale i pozdější fungování stavebního celku to bylo zcela nezbytné. Jako příklad bych uvedl komplex středověkého hradu, města, nebo měšťanského domu té doby, v jejichž komplexu byly zastoupeny kromě architektonických prvků také technické památky jiných typů, například vodohospodářské (studny, kašny, vodárenské věže), nebo technické památky pro zpracování zemědělských produktů a potravin (špýchar, sýpka, pivovar). Vznik architektonických památek vždy souvisel s technikou té doby a jejím vývojem, která byla potřebná k jejich stavbě. Vždyť každá stavba potřebuje ke své realizaci spoustu technických prostředků.

Některé objekty uvedené v mé práci jsou zapsané do ústředního seznamu kulturních památek, ale i ty zbývající si zajisté zaslouží pozornost. Převážná většina z nich pochází z 19. století, kdy vlivem technické revoluce došlo k historické industrializaci českých zemí a byly položeny základy průmyslové současnosti.

Zájem o technické památky u nás i ve světě stále stoupá a býváme svědky mnoha aktivit směřujících k jejich těsnějšímu propojení se současným životem, ať již v podobě památníků, technického muzea nebo jejich konverze k jinému využití. Má práce má za úkol přiblížit dětem význam rozvoje techniky pro společnost, vysvětlit její funkci z hlediska vývoje a rozvoje společnosti.

1. Tábor

Jihočeské město Tábor má slavnou historii, která je obohatila o množství technických památek. Je spojováno se jménem husitského vojevůdce Jana Žižky z Trocnova, spoluzakladatele husitského Tábora.

Citace Enea Silvio Piccolomini, Kronika česká:

"Protože město, které obsadil, nebylo obklopeno hradbami, vybral místo u téže řeky opevněné přirozenou polohou ... Obehnal je hradbami a rozkázal, aby si každý postavil dům tak, jak si dříve zbudoval stan."

Takto se zmiňuje dobový kronikář o založení města Hradiště na hoře Tábor husitských vojevůdce Janem Žižkou. Město opravdu bylo především pevností, ochraňující své obyvatele proti nepřátelským vojskům. Rozkládá se na skalnaté plošině vypínající se nad soutokem Tisemenického potoka a řeky Lužnice. Dodnes jsou jasně patrné fortifikační rysy města.

Obrázek 1: Tábor

Zrod města na jaře 1420 je spjat nejenom se Žižkou, ale i se jménem Jana Husa, který proslul jako reformátor katolické církve. Po jeho mučednické smrti v Kostnici roku 1415 nalézaly jeho myšlenky, včetně přesvědčení o svobodě lidské osobnosti a svobodě vyznání, silný ohlas. Hus přebýval v letech 1413 a 1414 na tvrzi Kozím hrádku a v Sezimově Ústí, v těsné blízkosti budoucího Tábora. Tyto památky jsou zmíněny dále v práci v samostatných kapitolách.

Město se brzy stalo mocenským centrem husitství a v rámci tehdejšího českého státu bylo samostatnou politickou veličinou s vlastní ekonomikou, ozbrojenou silou, ba dokonce i zahraniční politikou neuznávající autoritu českého krále jako panovníka. Roku 1437 bylo městu římským císařem a českým králem Zikmundem Lucemburským uděleno privilegium uznávající Táboru statut královského města. Roku 1452 byl však Tábor dobyt vojskem zemského správce Jiřího z Poděbrad a uznal českého krále za svého pána. Jeho nezávislost neochránil ani jedinečný systém opevnění, budovaný od založení města.

Na sklonku 15. století docházelo k rozvoji města a jeho formování do podoby, kterou můžeme pozorovat i nyní. Počátkem 16. století vznikaly postupně symboly města: městská radnice, velkorysá přestavba hlavního městského chrámu - kostela Proměnění Páně na hoře Tábor, vznik Jordánu - první údolní nádrže ve střední Evropě zabezpečující obyvatelům města dostatek pitné i užitkové vody.

V polovině 16. století bylo mnoho často ještě dřevěných měšťanských domů zničeno požáry, což bylo podnětem k novému stavitelskému úsilí a proměně Tábora v kamenné město s renesanční sgrafitovou výzdobou fasád měšťanských domů. Současně byl také dokončen systém táborských podzemních chodeb, vznikajících od 15. století, který tvoří spojená sklepení pod jednotlivými měšťanskými domy na starém městě sloužící mimo jiné také jako ochrana obyvatel před požáry. Tato vysoce atraktivní památka byla po druhé světové válce zpřístupněna veřejnosti.

Roku 1618 Tábor odepřel poslušnost Habsburkům a přidal se k povstání, vedenému nekatolickou šlechtou. 1621 se vzdal a císařští vojáci město bezohledně vydrancovali. Podobně tomu bylo v létě 1648, když se stal terčem švédské armády. Ukončení třicetileté války umožnilo táborským nahrazení válečných ztrát a nové budování města. V polovině 17. století přichází do Tábora mnišský řád augustiniánů, pro něj pražský architekt italského původu Antonio de Alfieri postavil nový klášter.

Na počátku 18. století vyrostla v sousedství města jiná významná památka tehdy vrcholícího baroka. Poutní kostel na památném místě v osadě Klokoty projektoval patrně Jan Santini - Aichl, čelný evropský představitel barokní architektury. Nový kulturní vzestup nastal v 19. století. Založení reálného gymnázia, prvního svého druhu v tehdejší habsburské monarchii, s výlučně českým vyučovacím jazykem, a vyšší hospodářské školy v 60. letech minulého století obnovilo tradici vyspělého táborského školství. Husitská historie a počátky města jsou zaznamenávány v expozicích Městského muzea od roku 1878.

Město se dále rozvíjelo i po vzniku samostatného československého státu. V letech 1939 až 1945 se těžká léta okupace na tváři města bohužel projevila zničením židovského hřbitova a perzekucí židovských spoluobčanů. Památku 156 nevinných obětí uctívá památník zbudovaný na Pražském předměstí v místě někdejšího nacistického popraviště.

Poválečný rozvoj se vyznačuje snahami o upevňování kulturně historických tradic města. Z hlediska ekonomické prosperity je důležité, že Tábor dnes leží na křižovatce významných dopravních tahů Praha - České Budějovice - Lince a Písek - Pelhřimov - Brno. Aglomerace Tábora, Sezimova Ústí a Plané nad Lužnicí vytváří po Českých Budějovicích druhou největší koncentraci obyvatel i hospodářských aktivit v jižních Čechách. Také v počtu obyvatel okolo 37 000, náleží Táboru druhé místo v jihočeském regionu. Atmosféru husitského Tábora Vám nejlépe přiblíží každoroční mezinárodní festival Táborská setkání se svým rozmanitým programem.

Technické a architektonické památky Tábora

1.1 Žižkovo náměstí

Žižkovo náměstí poskytuje oku návštěvníka přehledku budov téměř všech architektonických slohů. Na obrysu města zaujme gotický děkanský chrám nalézající se v nejvyšším bodě návrší (na severní straně náměstí) a honosná budova radnice pozdně gotického stylu, která skrývá vstup do táborského podzemí a expozici Husitského muzea. Náměstí obklopují architektonicky cenné měšťanské domy – Škochův dům, dům čp. 12, 13, 16, 17, 18, 19, Lichvicovský dům a Ctiborův dům. Střed náměstí se pyšní renesanční kašnou a pomníkem Jana Žižky z Trocnova.

Obrázek 2: Žižkovo náměstí, letecký snímek

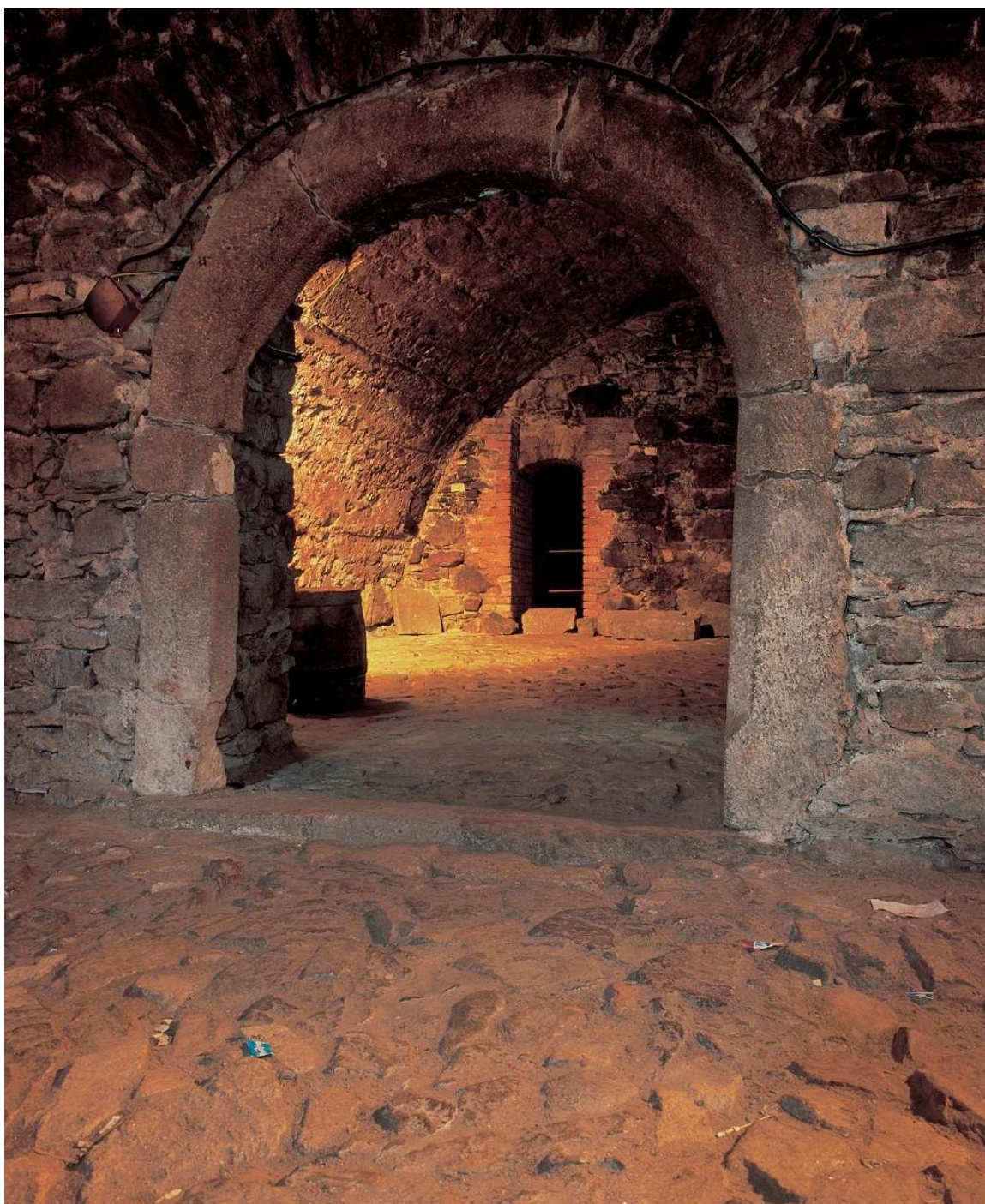

Obrázek 3: Žižkovo náměstí, pohled od radnice

1.2 Táborské středověké podzemí

Od počátku husitského osídlení vznikaly městské sklepy zvané „lochy“ jako nedílná součást hospodářského zázemí středověkého domu. Kromě uchovávání potravin a nápojů sloužily sklepy i jako útočiště před nepřítelem a zejména před ničivými požáry, jež v minulosti několikrát těžce město poškodily. Rozloha táborských sklepů je obdivuhodná a mnohé sklepní místnosti dosahují značných rozměrů. Některé prameny uvádějí celkovou délku až 14 kilometrů. Mnohde vytvářejí tři patra podzemí a klesají až 16 metrů pod dnešní úroveň terénu.. Teplota se zde pohybuje po celý rok kolem 10 °C.

Obrázek 4: Táborské podzemí

V roce 1947 došlo z podnětu architekta Vojtěcha Kraupnera k propojení sklepů několika domů, takže vznikl prohlídkový okruh pro návštěvníky o délce asi 800 metrů. Okruh začíná ve sklepení staré pozdně gotické radnice, kde je také umístěno lapidárium, a sleduje linii domů na jižní a východní straně Žižkova náměstí. Končí v podzemí domu čp. 6 na severní straně náměstí. Zde nalezne návštěvník také malou expozici, která dokumentuje práci v podzemí v 15. století. Část podzemních prostor, vinoucích se pod Žižkovým náměstím, je už od konce 2. světové války veřejnosti přístupná. Vstup do podzemí se nachází v Husitském muzeu a je dnes hojně navštěvovanou táborskou raritou.

Obrázek 5: Expozice v táborském podzemí

Turisté procházející zpřístupněnou trasu táborského podzemí, ani netuší, co se podle staré pověsti skrývá pod jejich nohama. Tyto prostory, jako jiné jím podobné, jsou opředeny mnohými tajemstvími. Jedna z pověstí říká, že skála na níž se město rozkládá, je celá úplně provrtána tunely, chodbami a chodbičkami. V některé z nich, nejméně přístupné, má být ukryta tzv. táborská archa. Podle badatelů jde o monstranci, kterou husité za dob vojevůdce Jana Žižky z Trocnova nosili před vojskem, aby mu dodávala nesmírnou energii, díky níž nikdy nebylo toto vojsko poraženo. Možná některý z budoucích archeologických výzkumů odhalí více.

1.3 Táborská radnice

Každé královské město v Čechách si zakládalo na své radnici. Proto také v Táboře se jednalo o prvořadou veřejnou stavbu. Zasedala zde městská rada, odbývalo se zde městské "právo" i všechny významnější události veřejného života. Radnice byla symbolem města, symbolizovala jeho prestiž a postavení vůči ostatním městům království. Bylo tedy otázkou cti, aby si město nechalo na stavbě své radnice řádně záležet.

Obrázek 6: Táborská radnice

Toto dílo středověkých řemeslníků se právem řadí k nejvýznamnějším památkám pozdní gotiky v českých městech. S budováním se začalo pravděpodobně začátkem 16. století, kdy městská rada nechala strhnout tři domy na západní straně náměstí a tím se uvolnil dostatečný prostor pro vybudování reprezentativní radniční budovy. Rozlehlá stavba čtyřmi křídly obklopovala malé nádvoří. Odtud vede přes schodiště a kamenný ochoz vchod do patra, kde se nacházely hlavní radniční místnosti. Velký sál, nazývaný palác, je oprávněně pokládán za historicky nejcennější veřejný interiér v Táboře. Vznikl odstraněním větší části původního druhého patra a zaklenutím vysokého prostoru dokonale zvládnutou síťovou klenbou. Tíhu klenby svedl její architekt do bočních stěn haly, dvou vícebokých sloupů a několika zdobených svorníků. Dvě mužské hlavy na jednom ze svorníků podle tradice zobrazují Jana Žižku a Prokopa Holého, nejslavnější hejtmany tábořských polních vojsk. V síni umístěný znak města byl vytvořen na základě městské pečeti udělené Táboru císařem a českým králem Zikmundem Lucemburským v roce 1437. Jde o náročnou keramickou práci, která vyžadovala nevšední řemeslnickou zručnost. V rámu znaku najdeme i plastiku Jana Husa, jedno z prvních vyobrazení věhlasného církevního reformátora. Městský znak spolu s erbem Českého království na jednom z klenebních svorníků zdůrazňuje majestátnost prostoru.

Drobné pozlacené sošky, zdobící žebra klenby, ukazují, že naši předkové měli i smysl pro humor a ironii. Autorství paláce i celé radniční budovy je nutno připsat architektu a kameníkovi Wendelu Roskopfovi. Jeho působení při výstavbě radnice dosvědčuje i nápis a kamenická značka na opukovém městském znaku s letopočtem 1515 - 1516. Stavbu radnice dokončil Roskopf kolem roku 1521. Ve druhé polovině 17. století byla budova, poškozená předchozími válečnými léty, barokně upravena podle projektu Antonia de Alfieriho. Roku 1878 se architekt Josef Niklas pokusil vrátit radnici opět její pozdně gotický charakter. Za svou dnešní podobu tak radnice vděčí mimo jiné i Niklasově historizující úpravě. Zatímco v přízemí budovy se nachází vstup do sítě podzemních chodeb, sály radnice dnes slouží expozicím Husitského muzea i k pořádání významných kulturních akcí. V přílehlých místnostech jsou vystavena výtvarná díla se vztahem k Táboru či k husitským tématům. Pamatovalo se i na malou galerii Františka Bílka (1872 - 1941), rodáka z nedalekého Chýnova, který se zobrazováním husitské tematiky často zabýval. Dokazuje to i jeho památník Jana Husa na Husově náměstí v Táboře. Bílek, mnohostranný a velice talentovaný umělec, vynikl především jako sochař, řezbář, grafik a hlavní představitel symbolismu a expresionismu v českém výtvarném umění. Jeho rodiště bude také v práci zmiňováno.

1.4 Děkanský kostel Proměnění Páně na hoře Tábor

Do poloviny 15. století zde stával dřevěný kostel připomínající dobovým návštěvníkům spíš stodolu. Stavba důstojnější svatyně začala koncem 15. století, kdy táborští povolali kamenického mistra Staňka z Menšího města Pražského, aby vypracoval projekt a řídil výstavbu chrámu. Kolem roku 1512 dokončil interiér kostela v podobě síňového trojlodí se síťovou klenbou, nesenou osmibokými sloupy. Presbytář se pyšní vzácnou sklípkovou klenbou. Chrám vznikl souběžně s radnicí v pozdně gotickém stylu, jen pozdější úpravy na něm zanechaly stopy dalších historických slohů: doplnění pláště chrámové stavby o renesanční štíty, gotická věž vyrostla o renesanční ochoz a v roce 1677 se dočkala trojstupňové barokní bání, navržené architektem Giovanni da Capaulim. Koncem minulého století se snažil architekt Josef Mocker obnovit středověkou podobu chrámové stavby úpravou v gotickém duchu.

Obrázek 7: Děkanský kostel Proměnění Páně na Hoře Tábor

Návštěvníci, kteří touží poznat Tábor z výšky, musí zdolat 250 schodů na kostelní věž vysokou 87 metrů, kde je čeká krásná vyhlídka.

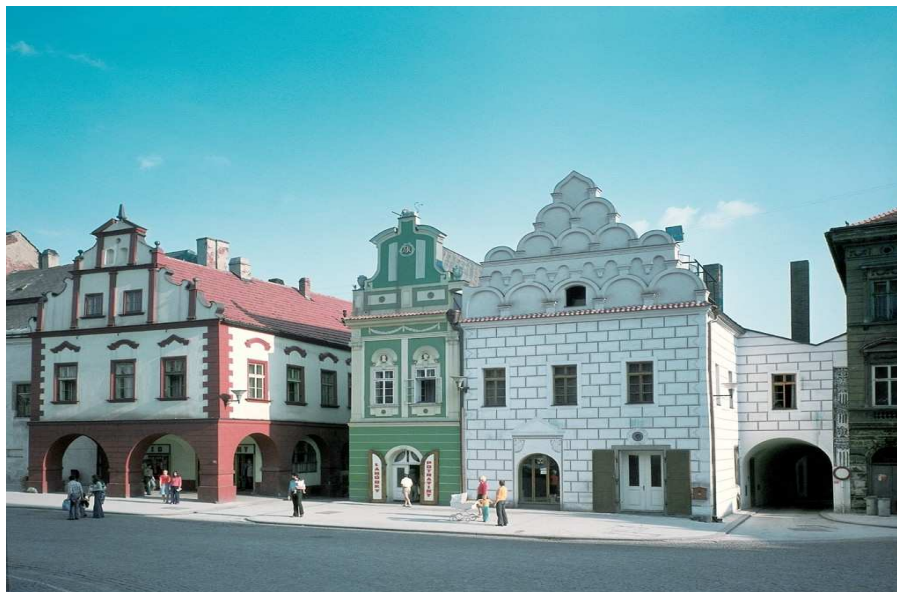

Obrázek 8: Oltář a nad ním sklípková klenba chrámu

1.5 Měšťanské domy

Táborské náměstí a historické části města jsou z velké části tvořeny nádhernými domy. Dnešní podobu dostaly dochované měšťanské domy převážně až po velkých požárech v letech 1532 a 1559. Jejich jádra a exteriéry jsou u mnohých pozdně gotické, především však renesanční, ale je zde zastoupeno i baroko, rokoko či empír.

Obrázek 9: Měšťanské domy na Žižkově náměstí

Návštěvníka upoutá bohatá výzdoba domů freskami, sgrafity a impozantními štíty. Většina měšťanských domů obklopuje Žižkovo náměstí, ale krásně zdobené domy můžeme vidět i v Pražské ulici. Výzdoba domů byla vizitkou jejich majitelů a právě v centru města bydleli zpravidla ti nejbohatší, kteří nelitovali nemalých finančních prostředků a svůj příbytek nechali náležitě zkrášlit. Šlo o bohaté kupce, radní, představitele města, ale i zručné řemeslníky, jímž vděčíme za jejich odkaz pro další generace.

Obrázek 10: Fasáda měšťanského domu zdobená freskami

Obrázek 11: Detail štítu jednoho z měšťanských domů

Obrázek 12: Ukázka jiného bohatě zdobeného štítu

1.6 Renesanční kašna na Žižkově náměstí

Byla zhotovena mistrem kameníků Ondřejem ze Sušice v letech 1567 - 1568 a situována uprostřed Žižkova náměstí. Hlavním technickým účelem kašny bylo zásobování části města vodou, takže vedle zkrášlující funkce náměstí měla i praktické využití.

Obrázek 13: Renesanční kašna na Žižkově náměstí

Plastika rytíře, vyjímající se uprostřed nádrže na sloupku s korintskou hlavicí, symbolizuje tržní práva města. Místní pojmenovali rytíře Koudela či Koudelka, snad podle jednoho z husitských hejtmanů. V ruce držel rytíř prapor na znamení konání městského trhu.

Obrázek 14: Detail středového sloupu kašny s korintskou hlavicí

1.7 Pomník Jana Žižky z Trocnova

Koncem 19. století se městská rada rozhodla uctít Žižkovu památku vztyčením jeho sochy na náměstí, jako symbol probouzejícího se národního vědomí. Původní bronzový projekt vypracovaný tehdy začínajícím slavným sochařem J. V. Myslbekem se nezdařil, protože zanedlouho po svém odhalení v roce 1877 musela být socha kvůli vadě použitého materiálu odstraněna. Byla nahrazena pískovcovou sochou zhotovenou roku 1884 Josefem Strahovským a na jejímž podstavci jsou vyznačena místa Žižkových vítězných bitev. Nápis na pomníku navrhl velký český historik a výborný znalec husitské epochy František Palacký.

Obrázek 15: Pomník Jana Žižky z Trocnova

Jan Žižka, husitský vojevůdce, sehrál důležitou roli v budování i při vzestupu moci a slávy města. Přišel na Tábor v době, kdy se začaly vyměřovat ulice, náměstí a vznikaly základy hradeb i domů prvních měšťanů. Tehdy měl za sebou první slavné vítězství, které zopakoval ještě v řadě velkých bitev a zůstal až do své smrti v roce 1424 neporažen.

Obrázek 16: Pomník Jana Žižky v popředí s husitským vozem

1.8 Bechyňská brána a vyhlídková věž Kotnov

Dominantu nejstarší dochované architektonické památky v Táboře představuje z daleka viditelná věž Kotnov, nesoucí jméno zakladatele hradu. Původ a stáří hradu nejsou dosud přesně stanoveny.

Obrázek 17: Vyhlídková věž Kotnov a Bechyňská brána

Nejstarší písemná zmínka spadá do roku 1370, ale je skoro jisté, že k založení hradu došlo již někdy ve druhé polovině 13. století, za vlády českého krále Přemysla Otakara II. Podle dosavadních znalostí, které však stále ještě probíhající výzkum může výrazně pozměnit, se hrad pyšnil čtyřmi okrouhlými a jednou čtverhrannou věží. Jeho opevnění bylo navíc zesíleno příkopy a parkánovou hradbou. Časem však klesal obranný význam citadely a těžkou ránu jí zasadil i požár z roku 1532. Po něm sloužil hrad především k hospodářským účelům, ale nacházela se zde i městská šatlava. V letech 1612 - 1613 byl areál hradu přestavěn na pivovar a se stavebními úpravami hradních objektů se pokračovalo i v polovině 19. století. V souvislosti s modernizací provozu a v roce 1908 muselo celé východní křídlo hradu ustoupit průmyslovým budovám rozšiřujícího se pivovaru. Vzhledem k tomu představuje kotnovská věž nejvýznamnější dochovanou část hradu. Z jejího ochozu může též návštěvník obdivovat krásu města i okolí.

K hradní věži přiléhá jediná dochovaná městská brána nazývaná Bechyňská, kterou potkal lepší osud než věž. Dochovala se v téměř původním stavu z doby po roce 1420, kdy se začalo s její výstavbou. Na konci 19. století byla pod vedením architekta Josefa Mockera upravena ve stylu odpovídajícímu architektuře vrcholné gotiky. V působivém prostředí jejích gotických interiérů je umístěna stálá expozice s názvem Život a práce středověké společnosti.

1.9 Hřbitovní kaple svatého Filipa a Jakuba a park pod Kotnovem

Nedaleko Bechyňské brány a kotnovské věže se nachází hřbitovní kaple svatého Filipa a Jakuba, kterou obklopoval starý městský hřbitov. Bohoslužby za klidný spánek zesnulých se odehrávaly ve hřbitovní kapli, poprvé připomínané v roce 1388 v souvislosti se šlechtickým rodem pánů z Ústí, kteří v kapli nechali zřídit dva oltáře. Nynější podoba kaple je výsledkem několika barokních úprav původně gotické stavby. Naposledy byla kaple přestavěna po vypálení pruskými vojsky v roce 1744. Dnes kaple slouží pořádání koncertů a jiným kulturním účelům.

Obrázek 18: Hřbitovní kaple pod Kotnovem

Na místě starého hřbitova téměř ve stínu kotnovské věže se rozkládá městský park Pod Kotnovem, který vznikl v letech 1969 - 1973. Na tomto dnes již zrušeném hřbitově ještě v 19. století našly odpočinek mnohé významné osobnosti Tábora, například Josef Němec, manžel spisovatelky Boženy Němcové, autorky pohádkových sbírek i proslulé knihy Babička s autobiografickými motivy.

1.10 Poutní kostel Klokoaty

Impozantní stavba poutního chrámu v Klokoatách se vyjímá na kopci nad zákrutem řeky Lužnice mířící mezi zalesněnými kopci k Bechyni. Vznikla kolem roku 1700 na místě bývalého gotického kostelíka z příspěvků významných šlechtických rodů i z řad tábořských obchodníků.

Obrázek 19: Poutní kostel Klokoaty

Samotná stavba trvala bezmála 30 let. Za vzor jí sloužilo patrně dílo Jana Santiniho, jednoho z nejtalentovanějších architektů své doby. Dokončena byla již v roce 1714. Přistavěním ambitů a kaplí vznikl neobyčejně působivý stavební celek s půdorysem přibližně ve tvaru dvojitého kříže. Krásu umělecky vysoce hodnotné barokní stavby podtrhuje její sepětí s okolní přírodou. Jedna z nejcennějších kulturních památek v regionu tak právem snese srovnání s největšími skvosty architektury evropského baroka. Klokoaty představují také cíl oblíbených vycházek. Z Kotnova přes Holečkovy sady, pojmenované na počest významného spisovatele a překladatele Josefa Holečka, který v Táboře studoval, sem vede křížová cesta.

Poutní kostel stále slouží i původnímu účelu a je hojně využíván ke svatebním obřadům a pravidelně na konci léta ke konání bohoslužeb za účasti hojného počtu návštěvníků z blízkého i vzdáleného okolí.

1.11 Městské hradby

„Nedobytnost“ města Tábora byla připisována hlavně opevnění, které bylo budované od založení husitské pevnosti a zdokonalované i dalšími generacemi. Stalo se tak vojenskou chloubou tohoto husitského města. Vznik datujeme do poloviny 15. století, kdy představovaly tábořské hradby složitý opevňovací systém, který nenalézal v Evropě konkurenci.

Obrázek 20: Část zachovaných městských hradeb

Celek opevnění využíval kombinaci parkánové a hlavní hradby, která se ukázala k obranným účelům velmi účinná. Pokud se nepříteli podařilo překonat první pásmo obrany, nižší parkánovou hradbu, ocitl se v 6 až 10 metrů širokém prostoru zvaném „parkán“, nalézajícím se mezi parkánovou a hlavní hradbou. Sevřený dvěma zdmi a vystavený střelám obránců jistě musel ztratit chuť pokračovat v útoku. Na vhodných místech hradbu doplňovaly věže a bašty, odkud mohli obránci z děl i ručních zbraní působit nepříteli značné ztráty. Dnes ještě stojící Žižkova bašta, zvaná také Velká bašta, kdysi střežila přístup směrem od severu a kontrolovala údolí Tismenického potoka. Postupem času ji neminula přestavba k obytným účelům a paradoxně díky tomu zůstala jedním z nejlépe zachovaných zbytků opevnění. Nejzranitelnější místa opevnění představovaly brány, zejména tzv. Nová brána, která otvírala přístup do města z východní strany. Proto byla chráněna zvláštní pevnostní stavbou, nazývanou barbakán. Tyto ve své době nadčasové prvky opevnění dokumentují neobvyklou a pokrokovou úroveň husitského vojenského stavitelství.

I přes nenávratné poškození většiny hradeb v průběhu 19. století měšťany, kteří je bezostyšně bourali a získaný stavební materiál používali jako zdroj ke stavbám svých domů, představují jejich zbytky hodnotný vklad do historického dědictví města. Historický a technický význam tábořského komplexu opevnění zdůraznilo jeho prohlášení za národní kulturní památku se zvláštním režimem památkové péče a ochrany.

1.12 Divadlo Oskara Nedbala

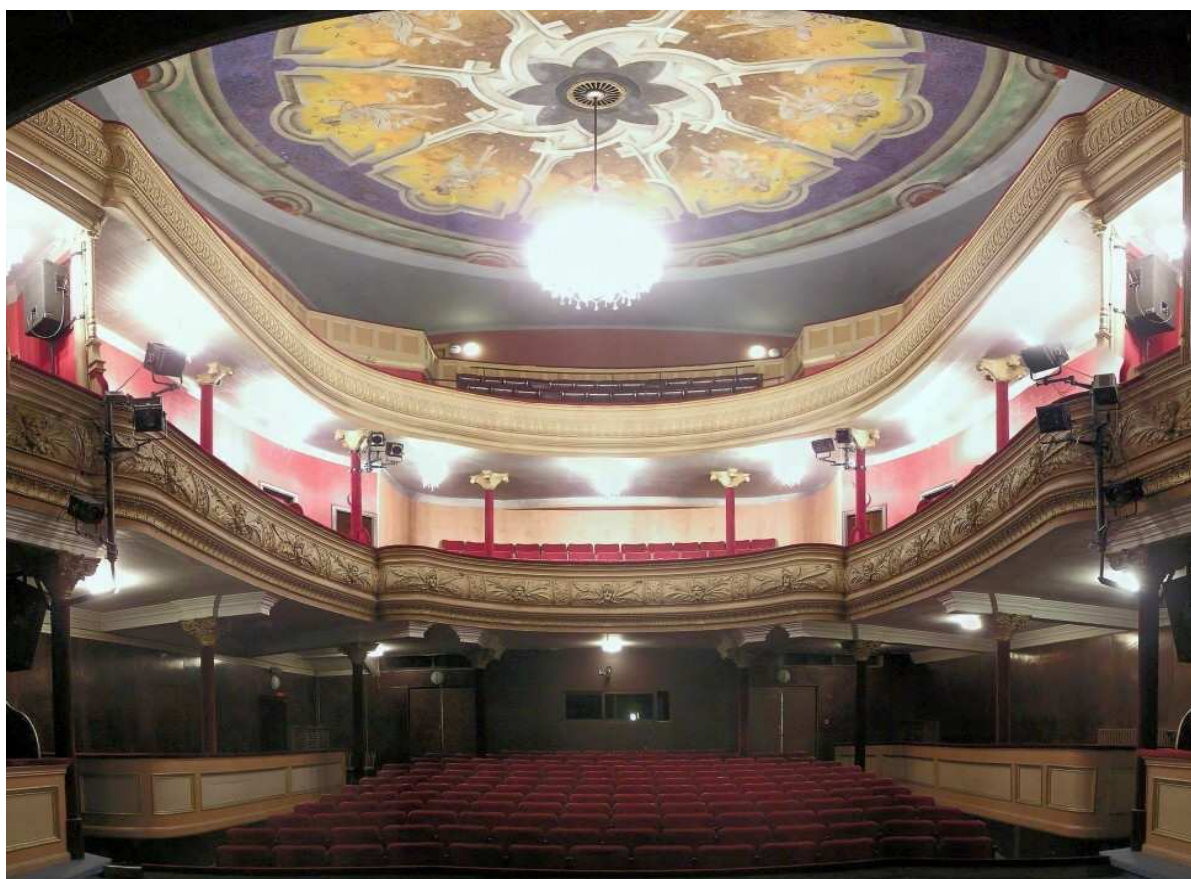
Toto věhlasné tábořské divadlo dostalo jméno podle slavného rodáka Oskara Nedbala, žijícího v letech 1874 - 1930. Proslavil se jako významný hudební skladatel, dirigent a virtuóz a člen slavného Českého kvarteta. K Táboru měl velmi pozitivní až archaický vztah, vystudoval zde gymnázium a rád vždy po celou dobu svého života na město svých dětských a studentských let vzpomínal.

Obrázek 21: Budova divadla Oskara Nedbala

Snahy založit ochotnický soubor, většinou z členů místní tábořské honorace, sahají už do 18. století, protože divadlo se hrávalo na různých místech ve městě již od doby baroka. První divadelní budovou, která byla slavnostně otevřena roku 1840, byla skromná síň vzniklá ze středověké obilné sýpky. Až demolice nepotřebné Pražské brány uvolnila místo pro novou budovu, postavenou roku 1887. Stavitelé použili za vzor stavbu Národního divadla v Praze, symbol kulturního obrození českého národa, což dokládá nejen novorenesanční tvar průčelí tábořské divadelní budovy, ale utvrzuje to i podoba a výzdoba interiérů včetně hesla "Tábor sobě" nad oponou jeviště v komorním sále. V roce 1965 se divadlo podrobilo náročné rekonstrukci, při které získalo vzhled moderní budovy s novoklasicistní fasádou a moderním hledištěm pro bezmála 700 diváků. Moderní úpravy kombinují jediné jeviště a dvě pravoúhle připojená hlediště. Menší hlediště, nalézající se v historické budově, je určené pro komorní představení. Tato koncepce je bezesporu divadelní i technickou raritou a určitě jen podporuje zájem návštěvníků a tím zhodnocuje i kulturní život města.

Obrázek 22a: Hlediště umístěné v historické budově divadla Oskara Nedbala

Obrázek 22b: Hlediště v nové části divadla Oskara Nedbala

1.13 Renesanční vodárenská věž

Vodárenská věž s renesanční výzdobou obloučkovými štíty je praktickou technickou stavbou. Vznikla jako řešení odstranění výškového rozdílu při rozvodu pitné vody z údolní nádrže Jordán pro staré město. Na obrázku 23 je viditelná i dochovaná část hradeb, za kterými se věž nacházela.

Obrázek 23: Renesanční vodárenská věž

Jako „nedobytné“ muselo město Tábor svým obyvatelům zajistit i dostatek pitné vody. Proto v roce 1492 vybuodovali táborští údolní přehradní nádrž a pojmenovali ji v duchu biblické tradice Jordán. Originální vodní dílo je bezesporu nejstarší dodnes dochovanou údolní nádrží ve střední Evropě. Zdroj vody byl tímto z množstvího hlediska vyřešen, ale vznikly potíže související s výškovým rozdílem mezi hladinou nádrže a starým městem. Podle dobových pramenů se nejpozději roku 1502 pod jordánskou hrází budovala stará vodárna s unikátním čerpacím zařízením, které vytlačovalo vodu z Jordánu do vodárenské věže, položené 32 m vysoko nad hladinou Jordánu. Z této věže byla voda dále rozváděna pomocí dřevěných trubek do městských kašen k potřebě obyvatel. Po velkém požáru v roce 1559 byla renesanční stavba obnovena včetně výzdoby obloučkovými štíty a sgrafitem.

Dnes krásně restaurovaná budova renesanční vodárny poskytuje své prostory galerii, takže oko diváka ji může poznat nejen zvenčí, ale i zevnitř. V prostoru za věží se každoročně konají tradiční historické trhy, které zcela jistě přiblíží atmosféru dob dávno minulých.

1.14 Klášterní kostel Narození Panny Marie

Na dnešním náměstí Mikuláše z Husi, tehdejším Klášterním náměstí, vznikla stavba, vztahující se k porážce vzpoury českých protestantských stavů na Bílé hoře roku 1621, kdy museli i táborští měšťané přestoupit ke katolictví. Tehdy začala vznikat raně barokní stavba nového kláštera pod vedením architekta Antonia de Alfieriho, Itala žijícího v Praze. Základní kámen byl položen v roce 1642 a roku 1666 budova dokončena. Dominantou celého komplexu jistě je klášterní kostel zasvěcený Panně Marii. Bohatě členěné průčelí ve stylu klasického baroka je osazeno sochami svatého Augustina, patrona řádu, a jeho matky, svaté Moniky.

Obrázek 24: Klášterní kostel Narození Panny Marie

Interiér kostela byl vybavený v duchu baroka místní řezbářskou dílnou, bohužel většina zařízení se do dnešních dnů nedochovala a interiéry nejsou veřejnosti přístupné. Samotný klášter na počátku 19. století postupně ukončil svou činnost a jeho budova byla využívána jako věznice. Dnes zde sídlí pracoviště táborského muzea s bohatými depozitáři. Klášterní kostel je nyní bohužel také veřejnosti nepřístupný.

1.15 Špitální kaple Svatého kříže – pravoslavný chrám Povýšení svatého Kříže

Pravoslavný chrám Povýšení svatého Kříže na Špitálním náměstí v Táboře, skrytý na prostranství za zahradou Ctiborova domu, je bývalá špitální kaple Svatého Kříže, která byla původně zasvěcena svaté Alžbětě. S přiléhajícím domem, bývalým špitálem, tvoří jeden stavební celek.

Obrázek 25: Špitální kaple Svatého kříže

Město Tábor tuto instituci vlastnilo již od středověkých počátků své historie. Nejstarší písemná zmínka o špitálu pochází z let 1443 - 1444. Špitál sloužil nejen k péči o nemocné, zejména dlouhodobě nemocné, ale také o staré lidi a chudé obyvatele města, kteří neměli vlastní střechu nad hlavou. Jak zjistily archeologické výzkumy, špitál s kapličkou stojí na místě, kde se v předhusitské době nacházelo pohřebiště. Na dnešním Špitálském náměstí se podařilo odhalit stopy svědectví o posledních dnech některých obyvatel původního předhusitského města. Kaple samotná byla postavena v roce 1718.

1.16 Barokní zámek Tábor-Měšice

Barokní zámek Měšice je dominantou městské části Měšice, na jejímž místě stála původní vesnice založená roku 1296 Zdislavem z Měšic. V devadesátých letech byl tento objekt restituován a poté na něm byla provedena celková rekonstrukce.

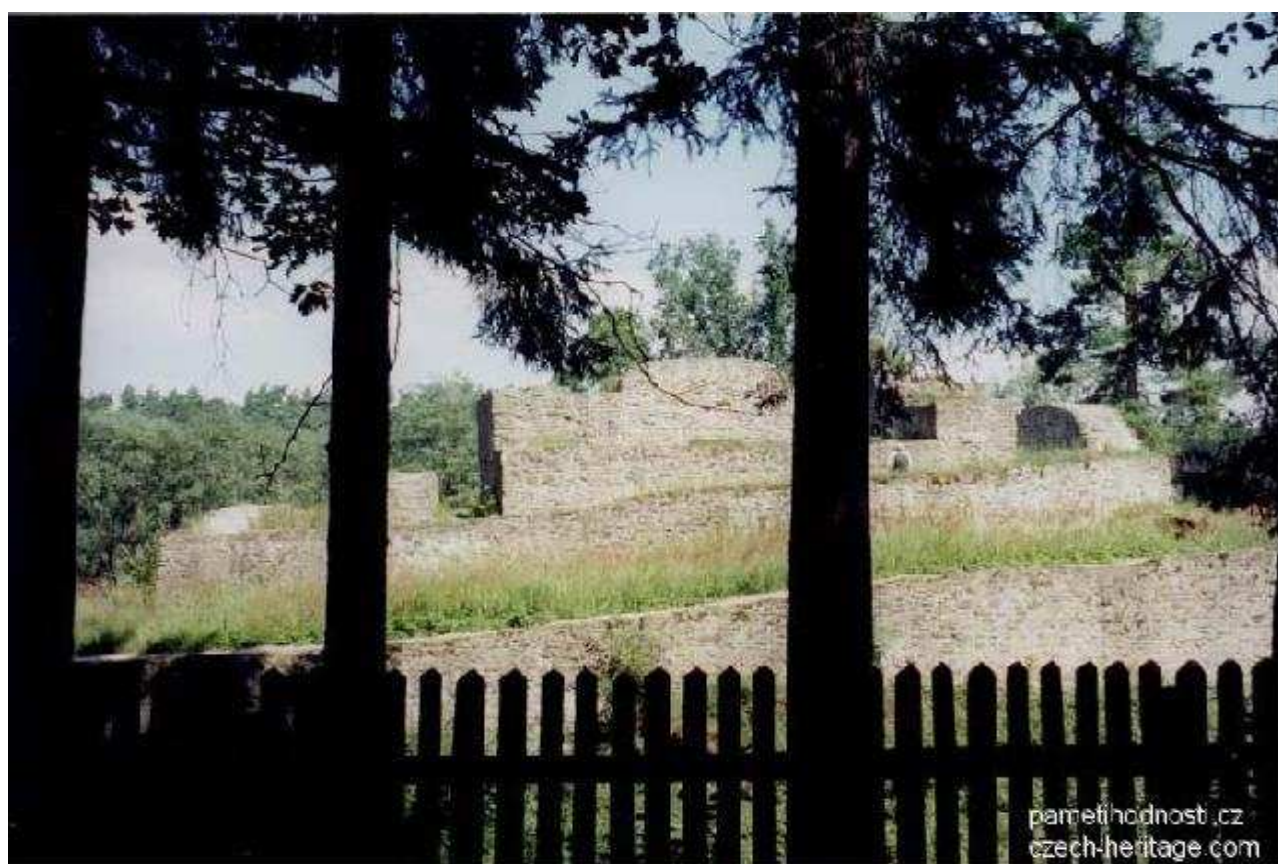

Obrázek 26: Měšický zámek, pohled ze zahrady

Měšice, dnes předměstí Tábora, byly v letech 1352-1371 majetkem Oldřicha Sezimy z Ústí, jehož jméno dnes nese nedaleké Sezimovo Ústí. Základem dnešního zámečku byla renesanční tvrz, postavená v roce 1545 Prokopem z Hejlovce, kterou hrabě Jan Josef Carreto přestavěl roku 1699 na barokní zámek. V současnosti je majitelem zámku Jan Nepomuk Berwid - Buquoy, který jej zrekonstruoval a zpřístupnil veřejnosti. O Měšicích a zámku pojednává kniha „Tábor – Měšice – obec, barokní zámek, legenda o zalděné služce Anně a další záhadné příběhy Tábořska“, kterou napsala dcera majitele zámku Christiane Berwidová - Buquoyová.

1.17 Kozí hrádek

Tento středověký hrad nechali postavit pravděpodobně páni z Hradce, ale první zmínka z roku 1377 jej popisuje jako majetek Vlčka z Kozího. Roku 1406 je majetkem Viléma z Újezda a Poděhus. Posledními historicky známými držiteli hradu jsou jeho synové Ctibor a Jan z Kozího, kteří zde poskytli útočiště Mistru Janu Husovi v letech 1412 - 1414. Napsal tady v českém jazyce svá díla Výklad víry, Dcerku, O svatokupectví a zejména Postilu. Vedl zde i svá kázání k prostému lidu. Ve druhé polovině 15. století Kozí hrádek označován jako pustý, snad vyhořel nebo byl pobořen kolem roku 1438. Zasluhou profesora A. Sedláčka, města Tábora a učitele J. Švehly ze Sezimova Ústí byl Kozí hrádek postupně v letech 1899 - 1929 zpřístupněn.

Obrázek 27: Zbytky gotického hradu Kozí Hrádek

1.18 Husitské muzeum Tábor

Expozice Husitského muzea s názvem Husité se nachází v působivých prostorách pozdně gotické budovy táborské radnice. Výstavní sály seznamují návštěvníky s kořeny husitství, osobností reformátora katolické církve Mistra Jana Husa, vznikem Tábora, neporaženým husitským vojevůdcem Janem Žižkou z Trocnova a také válečnými zbraněmi a dobovými dokumenty.

Obrázek 28: Radnice s budovou muzea

V přízemí se nachází vstup do sítě podzemních chodeb, které představují zvlášť vyhledávanou táborskou raritu. Chodby, které vznikly propojením sklepů měšťanským domů v 16. století, sloužily především jako útočiště před nepřítelem a k uchování potravin a nápojů. Část podzemních prostor, vinoucích se pod Žižkovým náměstím v délce téměř 800 metrů, je přístupna veřejnosti. Prostorné sály radnice, zejména gotický palác - nejvýstavnější veřejný interiér v Táboře - dnes slouží k pořádání významných kulturních akcí a výstav. Plastikám v gotickém sále vévodí jezdecká socha Jana Žižky z Trocnova od Bohumila Kafky, která se stala předlohou pro památník na Žižkově v Praze. V prvním patře historické radnice je umístěna expozice Galerie výtvarného umění, představující zobrazování města od 17. do 20. století.

Husitské muzeum Tábor spravuje také expozici v Bechyňské bráně „Život a práce středověké společnosti“, expozice v Soběslavi „Příroda Táborska“ a „Národopis Blat a Kozácka“, ve Veselí nad Lužnicí „Z pokladů muzea“ a „Pamětní síň Karla Weisse“ a v nedalekém Sezimově Ústí Památník druhého československého prezidenta Dr. Edvarda Beneše.

Obrázek 29: Pozdně gotické interiéry radnice

Obrázek 30: Výstavní hala muzea

1.19 Muzeum fotografie Šechtl a Voseček

Muzeum fotografie Šechtl a Voseček zařazují do své práce, protože fotografie bezesporu souvisí s rozvojem techniky a je dokumentačním prostředkem dob dávno minulých. Při návštěvě tohoto muzea si můžeme všimnout mimo jiné i zaznamenaných historických událostí spjatých s technikou, jako jsou stavby domů, mostů, první automobily a motocykly v Táboře nebo Křižíkova trať.

Obrázek 31: Budova muzea Šechtl a Voseček

Většina snímků je zachycena na dobových materiálech, což nám pomůže „nasát“ atmosféru minulosti. Expozice se nachází v domě U lípy na Náměstí Mikuláše z Husi v Táboře. Na nevelkém prostoru naleznete přibližně 60 fotografií, které dokumentují proměny Tábora či zajímavé osobnosti zachycené objektivy fotografů z rodiny Šechtlových z Tábora, která zde fotografuje už 140 let. Je zde vystaveno asi 13 tisíc originálních skleněných negativů z let 1860 – 1938, které se zachovaly do dnešní doby a dokumentují nejen přeměny Tábora a jeho okolí, ale také známé osobnosti historie. Terčem objektivů slavné rodiny fotografů byly i zajímavé události jako Krajinská výstava v Táboře v roce 1902, stavba Křižíkovy elektrifikované dráhy roku 1903, díla umělců, život za první světové války a po ní, osvobození a návštěvy prezidentů. V přízemí muzea jsou pravidelně obměňovány snímky starého Tábora a ve sklepních částech expozice jsou vystavovány fotografie na různá aktuální témata.

1.20 Elektrická dráha Františka Křižíka Tábor – Bechyně

Postup při budování dráhy jak uvádí prameny [1], [7], [12]:

Již od sklonku 19. století usilovali Bechyňští radní o železniční spojení města s Táborem s eventuelní možností do Týna nad Vltavou a Vodňan. V čele “Družstva bechyňské dráhy” stanul starosta města MUDr. Hynek Daniel. Družstvo získalo brzy přízeň vlády a zemského sněmu a tak již v roce 1896 rozhodl sněm království Českého převzít záruku za stavbu dráhy z Tábora do Bechyně. Přibližně ve stejné době podniká své pokusy s elektrickým pohonem na železnici “český Edison” František Křižík, který vytrvale a houževnatě přesvědčuje o výhodách moderní elektrické dopravy.

Obrázek 32: Historická souprava, fotografie z oslav 100. výročí dráhy

A tak po společném úsilí družstva a firmy Křižík bylo 29. 12. 1900 uděleno povolení k vypracování projektu pro elektrický pohon. Složitá jednání “Družstva bechyňské dráhy” byla dne 19. 4. 1902 korunována udělením koncese na stavbu dráhy s elektrickým pohonem Tábor - Bechyně. Udělená koncese stanovila, že stavba má být hotova do konce roku 1904, ale zemský výbor posunul tento termín na 1. 6. 1903. Stavba byla dokončena přesně v termínu. Po provedení komisionálních prohlídek všech zařízení byl dne 21. 6. 1903 slavnostně zahájen pravidelný provoz. První elektrifikovaná dráha tehdejšího Rakousko - Uherska byla na světě. Zahajovací jízdy se zúčastnila řada osobností veřejného života: místodržitel království českého hrabě Coudenhove, předseda zemského výboru hrabě Schönborn, nejvyšší maršálek království kníže Jiří Lobkovic, vynálezce František Křižík a další. Myšlenka na prodloužení této trati do Týna nad Vltavou a Vodňan již realizována nebyla. Až do roku 1928 končila trať na levém břehu Lužnice v dnešním prostoru “starého nádraží” v Bechyni.

Ve své době to byla jediná dráha v celém Rakousko - Uhersku, která ani alternativně nepočítala s parním provozem a jeho případné zavedení činilo poměrně velké provozní obtíže. Alternativa, která předcházela konečné verzi stavby tratě, počítala s parním provozem a tudíž i s menšími sklony (25 promile). To, že byla tato trať postavena nakonec pro provoz čistě elektrický však není pouze zásluha stavebního družstva, ale i firmy Křižík, která vyvinula nemálo úsilí na to, aby jeho členy o této moderní dopravě přesvědčila. Hlavním argumentem bylo podstatné zlevnění stavby, použití lehčích a tudíž i levnějších hnacích i tažených vozidel, zvýšení počtu zastávek a téměř žádné zemní práce. Oproti parnímu provozu bylo však nutné vystavět pevná trakční zařízení včetně napájecí stanice (elektrárny u řeky Lužnice). Pro napájení trati konstruktéři Křižík, List a Rosa zvolili třívodičový systém 2 x 700 V stejnosměrných, kde středním vodičem byla kolejnice. Tímto řešením se Křižík vyhnul argumentům veřejnosti, že příliš vysoké napětí může být zdrojem nebezpečných úrazů, avšak vysoké napětí použil, neboť trakční motory napájel napětím 1400 V. Trolejové vodiče byly zavěšeny na dřevěných branách a celá trať byla napájena jednosměrně z elektrárny v Táboře. Výrobu elektrické energie zajišťovala tři dynama, která byla poháněna parními stroji. V případě poruchy některého parního stroje či dynama byla v této elektrárně umístěna sada akumulátorů, která zajišťovala jízdu vlaku z Tábora do Bechyně. Trať měřila celkem 23 km a měla nejvyšší stoupání 41 promile. Nejmenší použitý poloměr oblouku činil 125 m. Dopravu na trati zajišťovaly zpočátku dva elektrické motorové vozy, později označené řadou M 400.001 a 002 (vozovou část vyrobila firma Ringhofer na Smíchově, elektrickou část dodala firma Křižík v Karlíně). V roce 1905 byl dodán další vůz inventárního čísla 003, v roce 1908 vůz inventárního čísla 004. Maximální rychlost byla stanovena na 25 km/hod., v obloucích 15 km/hod. Jízdní doba byla 1,08 a 1,15 hodiny podle druhu vlaku. Vůz M 400.004 v roce 1940 vyhořel a byl nahrazen vozem M 410 na jehož konstrukci se podílely firmy Škoda a Královopolská Brno. V roce 1931 bylo započato s rekonstrukcemi uvedených vozů, které prováděla firma Škoda Plzeň. Cílem bylo zmodernizování vozů, zvýšení výkonu a příprava těchto vozidel na provoz po nově rekonstruované trati, která proběhla v roce 1938 a její parametry odpovídaly tehdejšímu evropskému standartu.

Křižíkova elektrická dráha byla první elektrifikovanou tratí v tehdejší Rakousko - Uhersku. Záměr zřídit železniční dráhu z Tábora do Bechyně byl navržen na sněmu království Českého v roce 1896. Zásluhou Františka Křižíka byla prosazena elektrifikace této trati. Technicky zajímavý úsek představoval již začátek dráhy v Táboře, kde bylo provedeno přemostění řeky. U tohoto mostu byla postavena elektrárna, která zajišťovala proud pro dráhu. Posledním oříškem bylo překlenutí řeky Lužnice v Bechyni. Teprve v roce 1928 byla trať prodloužena až do města a vystavěno nádraží. Technické zajímavosti se nacházejí i po celé délce trati. Vzhledem k tomu, že železnice byla lokální, byly při výstavbě povoleny úlevy (menší poloměr zatáček, sklon terénu až 35 promile).

Ačkoliv byl provoz na této trati modernizován, i dnes nabízí možnost romantického cestování. V letní sezóně se mohou návštěvníci svézt historickým vlakem „Bechyňkou proti proudu času.“

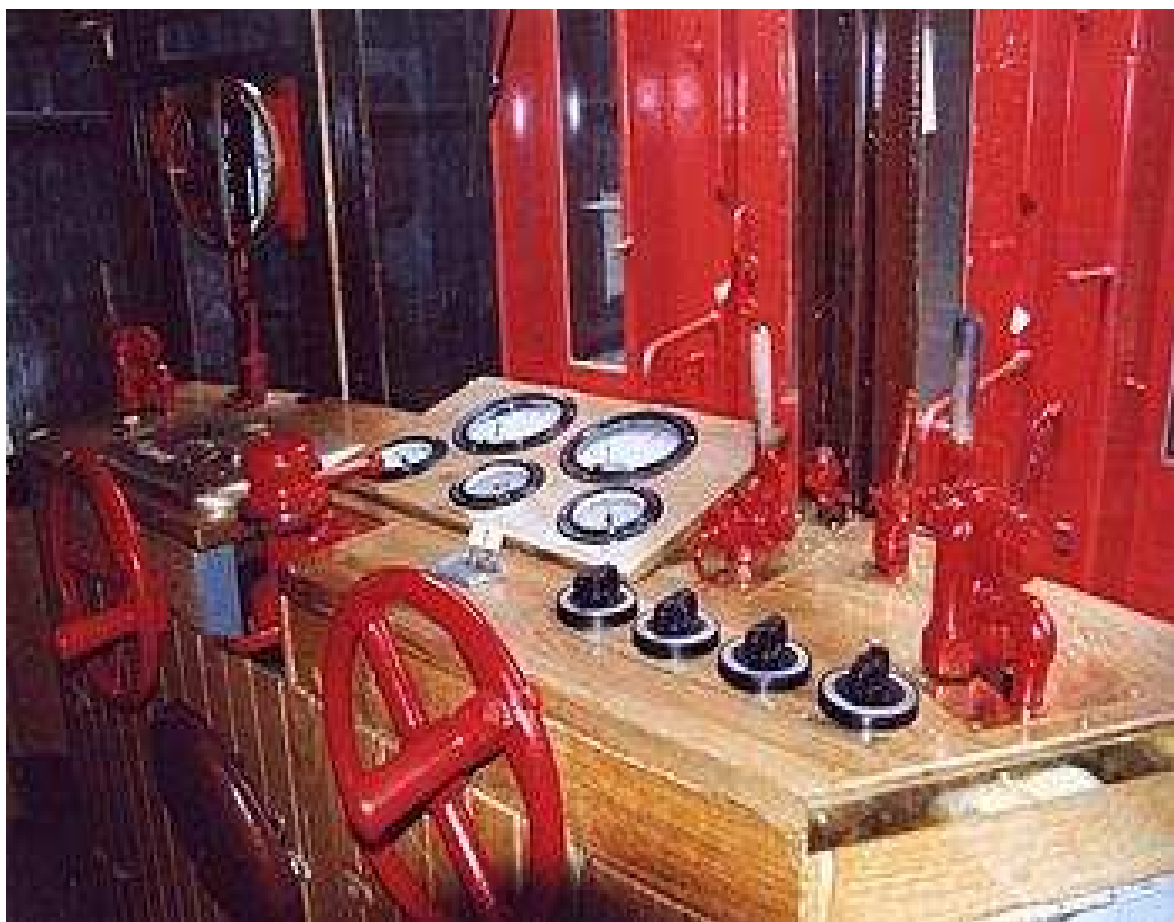

Obrázek 33: František Křižík, tvůrce trati

František Křižík se narodil 8. července 1847 v pošumavské Plánici u Klatov v chudé rodině ševce a posluhovačky. V Praze začal studovat německé reálné gymnázium. V prvním ročníku propadl z němčiny a tak mohl ke své radosti přestoupit na české reálné gymnázium v Panské ulici. Křižík sám sebe nepovažoval za dobrého studenta, dokonce ani neodmaturoval a na techniku jej v roce 1866 přijali jako mimořádného posluchače. Jelikož pocházel z chudých poměrů, musel si na studia vydělávat vedlejší prací, soukromým vyučováním a opisováním not. Ještě za studií začal pracovat v Kaufmanově továrně na telegrafy a návěstidla pro železnici. Tam také vznikl jeho první vynález, dálkově ovládané elektrické návěstidlo pro železniční tratě, které si u něj objednala jedna vídeňská firma proti odměně 1000 zlatých. V roce 1878 dovršil svou činnost u železnice vynálezem konstrukce blokovacího signalizačního zařízení, které bránilo srážkám vlaků. Rok 1878 přinesl Křižíkovi další inspiraci. Světová výstava v Paříži, kam se vypravil, ho uchvátila především osvětlením – elektrickým obloukem mezi uhlíky (Jabločkovy svíčky). Po návratu domů se chopil první příležitosti a vyvinul vlastní obloukovou lampu se samočinnou regulací vzdálenosti uhlíků. Za vynález samočinné regulace uhlíků, který bezpochyby velmi zkvalitnil provoz obloukových lamp, získal v roce 1881 na světové elektrotechnické výstavě v Paříži zlatou medaili. O Křižíkův patent projevila zájem řada evropských firem. Křižík si ponechává práva pro České země, pro cizinu svůj patent prodává a jeho obloukovky se brzy rozšíří po celém světě. Toto technické řešení slouží v některých přístrojích v nezměněné podobě dodnes.

Roku 1882 byl Křižík obviněn německou firmou Siemens ze zneužití patentu. Propukl soudní spor o prvenství. Německý patentní úřad žalobu zamítl a k 15. 4. 1882 Křižíkovi udělil samostatný říšskoněmecký patent s číslem 16297 s dodatečnou platností. Úspěch obloukové lampy měl za následek patenty v mnoha zemích. Peníze za ně získané odstartovaly Křižíkovu úspěšnou kariéru továrníka, kdy roku 1884 v Karlíně založil svou firmu.

Křižíkova sláva prudce stoupala a vyvrcholila v roce 1891 při 100. výročí první průmyslové výstavy v Čechách. Provedl celé její osvětlení, navrhl a zkonstruoval světelnou fontánu, která se stala legendou. Fontána na pražském výstavišti je pojmenována po svém autorovi a návštěvníci ji mohou obdivovat dodnes. Ve stejném roce postavil Křižík první elektrickou tramvaj a vozil v ní Pražany z Letné na výstaviště. Dny pražských tramvajových koníků byly sečteny a 12. května 1905 vyjeli naposledy. Úspěch první Křižíkovy „tramvajové električky“ způsobil, že v roce 1896 začaly být systematicky budovány elektrické tratě nahrazující koňskou dráhu. Od roku 1900 vybudoval Křižík další tramvajové linky z Florence do Vysočan, od Národního divadla na Vinohrady, k Olšanům a další. Křižíka však stále lákala železnice. Pro svůj elektrifikační pokus dostal souhlas s přestavbou trati mezi Tábořem a Bechyní. František Křižík svým zařízením vybavil 130 elektráren, postavil také tři automobily na elektrický pohon, elektrickou mlátičku a elektrické lokomotivy. Roku 1909 byl jmenován členem rakouské železniční rady. Snažil se bojovat za využití energie vodních toků k výrobě elektřiny v Čechách a Tyrolsku. Přes všechny své životní úspěchy byl však hluboce zadlužen. Poté, co Pražská úvěrní banka v lednu 1917 převzala Křižíkův podnik do svých rukou a vzala mu to, co měl rád, odchází Křižík do ústraní. František Křižík zemřel ve věku 94 let 22. ledna 1941 ve Stádlci u Tábora. Je pochován na vyšehradském Slavíně.

Obrázek 34: Interiér původní lokomotivy

S příchodem léta mají všichni návštěvníci této oblasti i lidé zájímající se o techniku možnost udělat si výlet z Tábora do Bechyně historickým vlakem 400 - 001 zvaným „Bechyňka“ či „Elinka“. Pro porovnání jsou na této stránce pod sebou fotografie historické a současné vlakové soupravy na trase Tábor – Bechyně.

Obrázek 35: Historická vlaková souprava

Obrázek 36: Vlaková souprava současnosti

1.21 Rozhledna Hýlačka u Tábora, „Rozhledna Svobody“

Tato rozhledna je nádherná prvorepubliková šindelem pokrytá konstrukce ve tvaru husitské hlásky symbolizující spojitost s historií města v jehož blízkosti se nalézá. Stavba se nachází asi 4 kilometry jihozápadně od Tábora na nevýrazném návrší v malé vesničce Větrovy a je situována v nadmořské výšce 525 metrů nad mořem. Je postavena celá ze dřeva, její výška je 18 metrů s tím, že výška sledovací plošiny, na kterou je nutno vystoupit po 57 schodech, je 15 metrů.

Obr.č.37- rozhledna Hýlačka

Klub českých turistů se rozhodl vybudovat v okolí tábora rozhlednu jako oslavné gesto ke vzniku samostatné Československé republiky. Po vypracování stavebního návrhu rozhledny roku 1918, jehož autorem je profesor pražského Technického učení Theodor Petřík, začala stavba a dne 27.června 1920 byla rozhledna Svobody otevřena.

Za 2. světové války byla věž využívána okupačními vojsky jako pozorovací bod protivzdušné obrany strategického města Tábor. Po válce byla opravena a pak sloužila jako rozhledna do roku 1967, kdy ji zabral Svazarm. Roku 1990 byla navráćena Klubu českých turistů a o rok později začala znovu sloužit veřejnosti s tím že je návštěvníkům přístupná po celý rok.

Při vypracování této kapitoly čerpáno ze zdrojů uvedených v seznamu použité literatury:

[1], [3], [7], [8], [9], [10], [11], [12], [13].

2. Bechyně

S vývojem techniky je spjato i město ve kterém žiji od svého narození – Bechyně. Jihočeské město Bechyně leží v malebné lesnaté krajině na soutoku řeky Lužnice a říčky Smutné, asi 25 km od Tábora. Město je strategicky umístěné na skále (Obrázek 38), z jedné strany obyvatelé ochraňovalo před útoky nepřátel koryto řeky a z druhé kamenné městské hradby. Při dlouhém obléhání zajišťovala obráncům zdroj potravin tajná chodba na hrad Dobronice o délce nejméně 5 km. I tato chodba by byla dnes jistě technickou památkou, ale bohužel se nedochovala. Město Bechyně bylo založeno Janem Lucemburským kolem roku 1323, nejvýznamnějšími majiteli Bechyně byli Šternberkové, jejichž ostatky jsou dodnes uloženy v klášterním kostele. Město se pyšní krásným zámek, přebudovaným ze středověkého nedobytného hradu, který je veřejně přístupný a prohlídková expozice představuje především historicky nejvýznamnějšího majitele panství Petra Voka z Rožmberka.

Obrázek 38: Bechyně, město na skále

Nyní má Bechyně přes 8 000 obyvatel a je proslulá zejména lázeňstvím a výrobou keramiky. V okolí Bechyně najdou milovníci turistiky lokality s dobře značenými stezkami jak pro pěší, tak pro cykloturisty. Často navštěvovaným místem je údolí Lužnice pod Bechyní, kde skalní masiv obklopující řeku vytváří mimořádně romantická místa. Příroda s malebnými zákoutími láká i k posezení a řeka Lužnice je rájem rybářů. Dominantou náměstí s řadou historických domů je děkanský kostel svatého Matěje. Kostel vznikl na přelomu 13. a 14. století a dnešní podobu získal po přestavbě v roce 1740. Komplex bechyňského zámku je veřejně přístupný a prohlídková expozice představuje především historicky nejvýznamnějšího majitele panství Petra Voka z Rožmberka.

Technické a architektonické památky Bechyně

2.1 Renesanční zámek

Z původního hradu ze 13. století, který stál v jižní části skalnatého ostrohu, se nezachovaly téměř žádné stavební pozůstatky. Také z pozdně gotických přestaveb hradu a pevnostního systému města se zachovalo pouze torzo. Úpravám nejdéle odolala dvě křídla hradu (východní a západní), vystavěná podél úzkého dvora. Na tyto stavby navazovalo na severu příčné křídlo s rozsáhlou místností. V jižní části bylo nádvoří uzavřeno čtvrtým křídlem. V severovýchodním rohu východního křídla stála velká hranolovitá věž, chránící obytný prostor hradu.

Obrázek 39: Celkový pohled na zámek z údolí Lužnice

Bechyňsko bylo již od 12. století provincií pod církevní správou. Proto i zde se panovník snažil prosadit a upevnit světskou vůli a postavit se rozpínavosti Vítkovců. Na strmém ostrohu mezi řekou Lužnicí a Smutným potokem dal Přemysl Otakar II. roku 1268 postavit hrad. Zejména dočasné bezvlády a slabá vláda krále Jana Lucemburského však upevnili moc Petra Voka z Rožmberka v této oblasti. Po roce 1340 pak Bechyni získali postupně Šternberkové a Leflové z Lažan. V průběhu husitských válek byl hrad dobyt a obsazen hejtmánem Janem Blehou z Těšnice. V průběhu dobývání zde údajně padl bratr Jana Žižky, Jaroslav. Poté hrad vlastnili opět Šternberkové a Švambergové, až jej roku 1569 koupil Petr Vok z Rožmberka. Ten dal přestavit hrad v honosný a rozlehlý renesanční zámek. Kvůli rostoucím dluhům prodal zámek v roce 1596 Šternberkům, kteří jej vlastnili do roku 1761. Potom jej získali Paarové, kteří zde sídlili až do roku 1948, kdy byl zámek zestátněn. Za Paarů bylo ještě předhradí upraveno na park a byly strženy zbytky bývalého hradu. V interiérech upoutá především svatební síň Petra Voka zdobená bohatou malbou, nebo zbrojnice s kazetovým renesančním stropem.

Technickou památkou je bezesporu i kamenná zeď patřící kdysi k jižnímu opevnění zámku, která je často v dobových pramenech nazývána zdí hladovou. Tuto přezdívkou si měla vysloužit, protože ji dal panovník stavět v dobách veliké bídy a tím dal poddaným práci. Někdy je zase nazývána „Čertovou zdí“ podle pověsti, že ji čert postavil na základě sázky s pánem hradu za jedinou noc.

Obrázek 40: Čertova zeď

Z interiérových prostor se po mohutné přestavbě na konci 15. a počátku 16. století zachovaly pouze některé přízemní místnosti. V západním křídle je to pozdně gotická síň, sklenutá síťovou klenbou s terakotovými žebry, v jejichž průsečících jsou štítky se šternberskými hvězdami (datovány do let 1470 - 1480). Vznik unikátní architektury byl podmíněn i účastí kameníků z pražské hradní huti. Jedním z nich byl i Wendel Roskopf, působící i v nedalekém Táboře a v Soběslavi, který kolem roku 1515 vystavěl v přízemí dodnes zachovanou síň, zaklenutou na střední pískovcový sloup v podobě stromu s otesanými větvemi. Do jižní stěny této místnosti byl kolem roku 1520 vsazen pískovcový portál, na jehož římsě je vytesán štítek se šternberskou hvězdou.

Po šternberské přestavbě na konci 15. a počátku 16. století se bechyňský hrad dočkal největších stavebních úprav až v poslední třetině 16. století, kdy se stal jeho majitelem Petr Vok z Rožmberka. Za jeho panství získal hrad zcela novou podobu. Od sedmdesátých let byly bořeny a upravovány prostory bývalého hradu zvané "starý zámek" a nově vznikala další část zvaná "nový zámek". Pod vedením italského stavitele Baldassara Maggiho z Arogna vyrostl severně od bývalého hradu renesanční zámek, založený na čtvercovém půdorysu kolem menšího nádvoří. Přes příkop, vybudovaný směrem k městu, se bylo možno dostat do zámku po padacím mostě, vstupní branou, nad níž dominovala severnímu průčelí zámecká věž s bijícími hodinami. Padací most byl později nahrazen mostem kamenným.

Nově vystavěná patra starého hradu i prostory nového zámku byly nákladně zdobeny, zařízeny a malovány. Z pozvaných malířů prováděli nejrozsáhlejší práce Gabriel de Blonde, Vilém a Bartoloměj Jelínkové, štukovou výzdobu Antonio Melana, jehož práce se zachovala v solnici. Bohaté malby figurální i ornamentální se uplatnily v soukromých i společenských prostorech zámku, ve zbrojnici a soudnici. Nad pozdně gotickým, renesančně přestavěným průjezdem zvaným Jelenice, který byl sklenut hřebínkovými klenbami, byl v prvním patře vybudován reprezentativní sál, kterému se říká svatební síň Petra Voka. Na stěnách byl vyzdoben bohatými malbami. Místnosti a chodby v přízemí nového zámku byly většinou sklenuty křížovou hřebínkovou klenbou a patro bylo sklenuto jen částečně. Také vnější úprava zámku byla provedena nákladně. Na zdech přestavěných pozdně gotických budov byla realizována malovaná dekorace, nový zámek byl vyzdoben sgrafitem.

Do zámku byla zavedena voda z nedalekých Sodoměřic pomocí dřevěného potrubí, které se ještě dnes objevuje při výkopových pracích v překvapivě dobrém stavu po staletích strávených v zemi. Pokrokové bylo i zřízení lékárny a zámecké zahrady. K vlastnímu zámku patřily další, především hospodářské objekty, hlavně v prostoru předhradí. Již od konce 15. století zde stála budova špýcharu, v 16. století byl k hradbám přistavěn pivovar, který vařil hlavně pro potřeby dvora a bujarých oslav ve stylu Petra Voka.

Obdobně jako se v následujících staletích měnily interiéry zámku, v nichž jednotliví majitelé uplatňovali době odpovídající úpravy ve stylu empíru, rokoka nebo neogotiky, docházelo k přestavbám, likvidacím nevyhovujících prostor a výstavbě nových budov i v předhradí. V roce 1690 byl přestavěn pivovar, v roce 1759 provedl D. Morazzi stavební úpravu Hozlaurovského domu. Roku 1776 byla na předhradí postavena jízďárna, která byla přeměněna roku 1864 v duchu romantické gotiky. Na počátku devadesátých let 18. století bylo zbořeno jižní křídlo zámku s fortanou a kaplí svatě Ludmily, postupně byla odbourána část opevnění a byl založen empírový park. Nad údolím stále pyšně ční hláska, z níž hlídky před staletími ohlašovali příchozí, ať k Bechyni zavítali v míru nebo s nekalými úmysly.

Obrázek 41: Hláska

2.2 Klášter s kostelem Nanebevzetí Panny Marie

Nad malebným Zářečím se vypíná jedna z nejvýznamnějších středověkých architektonických památek Bechyně. Na místě původního kostela, stavěného od roku 1281, tři roky před příchodem mnišského řádu františkánů a za husitského hnutí do základů zničeného, byl od konce 15. století budován nový klášter s kostelem Nanebevzetí Panny Marie. Na dobu jeho vzniku ukazuje letopočet 1491, umístěný na sedle na severní straně presbytáře kostela. Stavebníky byli Zdeslav a Ladislav ze Šternberka.

Obrázek 42: Klášter s kostelem Nanebevzetí Panny Marie

Kostel Nanebevzetí Panny Marie byl postaven jako síňové dvoulodí, přes 42 m dlouhé, s obdélným, polygonálně uzavřeným presbytářem v ose severní lodi. Na severu přiléhá ke kostelu komplex klášterních budov. V baroku byla na jižní straně přistavěna centrální kaple Ukřižování Páně a Bolestné Panny Marie. Kněžiště i dvoulodí bylo opatřeno opěrnými pilíři, které jsou v severní lodi patrné pouze v křížové chodbě. Prostor mezi presbytářem a severní lodí spojuje lomený vítězný oblouk. Ve stěnách, na jejichž vnějším zdivu jsou patrné zbytky malované rustiky, byla prolomena vysoká okna. Presbytář je sklenut síťovou klenbou s cihlovými žebry, vybíhajícími z jehlancových konzol a protínajícími se v terčovitých svornících se šternberskými znaky.

Dvoulodí kostela bylo před rokem 1500 sklenuto sklípkovou klenbou, vynesenu na tři polygonální pilíře s osmihrannými patkami. Kostel byl překryt sedlovými střechami a teprve v baroku byla na střeše lodi přistavěna malá cibulovitá vížka. Do západní části severní lodi byl v roce 1634 vestavěn barokní kůr, nesený oblouky na pilířích a podklenut křížovou klenbou bez žeber. Zajímavostí jistě je, že v roce 1943 byla objevena a později obnovena v podkruchtí na severní straně pozdně gotická nástěnná malba „Poslední soud“ z doby kolem roku 1520.

V interiéru klášterního kostela zůstaly zachovány některé součásti výzdoby ze 16. - 18. století. Z roku 1780 pochází hlavní oltář, rámový, bohatě ornamentálně zdobený sochařem F. Feitem z Pelhřimova a řezbářem V. Modlerem ze Staré Boleslavi. Na oltáři je umístěna socha Ukřižovaného z druhé poloviny 16. století a pod ním Pieta z konce 15. století. Původní obraz z oltáře od F. Prokyše z roku 1780 byl umístěn v lodi u kůru. Z dalších výzdobných prvků klášterního kostela je možno poukázat na pět bohatě zdobených bočních oltářů a na obrazy svatého Františka z Assisi a svatého Antonína Paduánského, které bývají připisovány K. Škrétovi. Dále na obraz svatého Ludvíka udělujícího almužny od M. V. Halbaxe z doby po roce 1700. Ze 16. století pocházejí náhrobní desky Ladislava a Jana ze Šternberka, jeho manželky Johany Švihovské z Riesenburku a Kryštofa ze Švamberka. Do téhož století je datována též kroupenka v podobě kmene s propletenými suchými větvemi a socha Piety, umístěná ve výklenku s tepanou mříží na jižní straně presbytáře. V podzemí klášterního kostela bylo postupně postaveno několik hrobek, z nichž poslední přistavěli k chrámu roku 1898 Paarové.

Roku 1673 byla k jižní stěně kostela přistavěna kaple Ukřižování Páně a Bolestné panny Marie, kterou nechala roku 1725 nahradit Marie Terezie Paarová dokonalejší stavbou, založenou na osmiúhelníkovém půdorysu, zaklenutou kopulí s lucernou a bohatě vně i uvnitř zdobenou.

Klášter, který vznikl současně s kostelem Nanebevzetí Panny Marie, je trojkřídlou, jednopatrovou stavbou s ambitem kolem čtvercového dvora. U severovýchodního nároží byla vystavěna kaple svatého Karla Boromejského, která byla původně zasvěcena svaté Barboře. Obdobně jako lodi kostela, byly kapitulní síň, kaple svatého Karla Boromejského, ambit, západní předsíň a sakristie sklenuty sklípkovou klenbou. Refektář, přistavěný na místě starší stavby v roce 1684, byl sklenut valeným lunetovým stropem. V roce 1785 byl vybudován klášterní vodovod a od roku 1791 stávala na klášterním dvoře škola. Na jihovýchodním okraji zahrady byla v roce 1830 přistavěna pětiboká besídka.

2.3 Kostel sv. Matěje

Je dominantou západní strany náměstí. Původní stavba, jejíž vznik je datován od konce 13. a začátku 14. století, změnila po několika přestavbách zcela svoji podobu, takže v současné době prezentuje nejvíce slohových prvků z období baroka. Základ stavby tvoří pozdně gotické síňové dvoulodí s pětiboce zakončeným presbytářem s opěráky, hranolovou věží na severní straně a s obdélnou patrovou oratoří na jižní straně.

Obrázek 43: Kostel svatého Matěje

Patrně ze 16. století je zachována klenba kněžiště a obvodové zdivo lodi. Presbytář s lomenými okny byl sklenut síťovou klenbou s profilovanými žebry bez konzol. Vně kněžiště zůstaly zachovány čtyři pilíře, v horních partiích již v barokní úpravě. Na presbytář navazuje polokruhový vítězným obloukem téměř 21 m dlouhá loď s lomenými okny v západní a jižní stěně. Roku 1613 byla zaklenuta na tři střední oblé sloupy, spočívající na hranolových patkách. Klenba lodi byla provedena jako křížová hřebínková bez žeber. Přestavbu v letech 1613 - 1615 prováděl Jan Schütz z Českých Budějovic. Převážnou část nákladů hradil majitel panství Adam ze Šternberka spolu s hejtmanem Ondřejem Holušíckým. Vedle klenby byl v tomto období vybudován v západní části lodi kůr, spočívající na šesti vysokých toskánských sloupech s nepravidelnými půlkruhovými arkádami. Zábradlí kůru tvoří balustráda z kuželek. Na severovýchodním rohu chrámu byla přistavěna věž. Tato hranolovitá stavba byla pětipatrová, v horní části prosvětlená okny a vně plasticky zdobená. Ještě ve 20. století bylo ve věži obydlí hlásného. V přízemí věže byla situována sakristie, sklenutá jednoduchou křížovou hřebínkovou klenbou bez žeber.

Z období této přestavby se uchovaly na několika místech chrámu i věže nápisy. K další významné přestavbě kostela došlo v roce 1740, kdy byl nad zdi presbytáře zvednut směrem do náměstí štít, plasticky zdobený, s ponechaným výklenkem pro sochu svatého Matěje. V letech 1741 - 1743 byla zvýrazněna celá stavba barokní cibulovou, plechem pobitou helmicí.

Historicky zajímavé vnitřní zařízení kostela pochází převážně ze 16. - 18. století. Z roku 1555 je to cínová křtitelnice, zdobená figurálními reliéfy. Na konec 16. století je datován hliněný polévaný reliéf s postavou Panny Marie, umístěný v sakristii. Z doby kolem roku 1620 - 1630 pochází obraz Klanění králů, jehož autorem je patrně Cornelius de Vos (autorství dříve nesprávně připisováno P. Brandlovi). Další zařízení, jako hlavní a boční oltáře nebo sochy pochází převážně z období kolem roku 1740.

Jižně u kostela stojí budova děkanství. Při jejím požáru v roce 1711 byla spálena a znehodnocena část starých zápisů a matrik. V současné době je tato opravená budova součástí západní fronty náměstí. Díky svojí vysoké a výrazné věži tvoří děkanský kostel svatého Matěje charakteristickou dominantu města Bechyně.

2.4 Kostel svatého Michala

Kostel před severní městskou hradební zdí nechal postavit v letech 1667 - 1670 Jan Norbert ze Šternberka. Přestože se nedochovalo jméno stavitele, je pravděpodobné, že jím byl Antonio de Alfieri, který v té době působil v nedalekém Táboře a v Týně nad Vltavou.

Obrázek 44: Kostel svatého Michala

Stavba představuje jednu z nejstarších raně barokních centrál u nás. Základnu tvoří loď, na níž severně navazovalo polokruhovitě kněžiště a symetricky k jihu byl umístěn kůr a hlavní vchod. Východně a západně od presbytáře byly přistavěny dva pětiboké prostory, z nichž jeden sloužil jako sakristie. Vně byl kostel plasticky zdoben dekorativními výstupky ve stěně – pilastry, římsou a v bočních stěnách lodi byla umístěna polokruhová okna. Loď byla překryta cihlovou střechou, na jejímž vrcholu byla situována osmihranná, plechem pokrytá lucerna s opěrkami. Na původ pořizovatele stavby ukazuje šternberská hvězda nad vchodem. Partie průčelí byla na horní hraně zvýrazněna menší štítovou přístavbou s bočními hranolovými věžemi, které byly překryty jehlancovými plechovými helmicemi. Základní výzdobou interiéru tvořily původně tři oltáře. Kostelní zvony byly sňaty a odvezeny za první světové války a nahrazeny novými až roku 1925.

Přilehlý městský hřbitov přestal plnit svoji funkci od roku 1966 a nový hřbitov byl situován mimo město. kromě toho je nedaleko od kostela svatého Michala druhý - židovský hřbitov, zajímavý především výtvarným provedením náhrobků, z nichž některé pocházejí z druhé poloviny 17. století.

2.5 „Bechyňská duha” - železobetonový most přes Lužnici

Bechyně dosáhla na počátku našeho století železničního spojení s Tábořem, ale dráha končila na levém břehu Lužnice. Od dvacátých let se stále naléhavěji projevuje potřeba nového spojení obou břehů řeky, když starý železný most v Zářechí s dvoumetrovou jízdní dráhou a nosností do 30 q již nevyhovoval vzrůstající potřebě dopravy a průmyslu. Okresní správní komise v Bechyni uvažovala již od roku 1922 o způsobu řešení nového mostu a došla k přesvědčení postavit nový most ve výšší obou rovin mezi železničním nádražím a městem, v nejužším místě údolí Lužnice.

Obrázek 45: „Bechyňská duha“ po nedávné rekonstrukci

A tak bylo 11. září 1924 zadáno Ing. Viktorovi vypracování detailního projektu mostu s prodloužením elektrické dráhy přes nový most do města. V době prvních prací pro tuto stavbu, zejména získání státní dotace, byl předsedou Okresní správní komise v Bechyni A. Kovář, který v této stavbě spatřoval nejlepší výraz bechyňské samosprávy. Dalšími členy Okresní správní komise v Bechyni byli: F. Marek, M. Vojta, F. Kirian, J. Dlouhý, J. Studenovský, M. Bílek, K. Plaňanský. Ministerstvo veřejných prací zadalo stavbu podle projektu dne 15. 11. 1925 firmě Hlava a Kratochvíl. Stavebníkem se stala Okresní správní komise, hlavní dozor na stavbě měl rada ministerstva veřejných prací K. Šiška. Provedení navrhované stavby se stalo příležitostí ukázat vyspělost a dovednost českých techniků a řemeslníků. O urychlení stavby se zasloužili ministerský rada V. Janák, přednosta mostního oddělení ministerstva železnic Ing. Laušer a ministerský rada ministerstva financí J. Jakš.

Na stavbě bylo zaměstnáno na 400 osob, z toho 14 montérů a strojníků, 17 kovářů a zámečníků, 56 tesařů a kolářů, 30 betonářů a zedníků, zbytek tvořili ostatní dělníci různých oborů. Dodnes budí úžas rychlý a plynulý postup stavby. Stavba byla zadána koncem roku 1925. S přípravnými pracemi bylo započato v květnu 1926, obloukové pasy byly i se ztužidly vybetonovány do začátku prosince 1926, ostatní betonářské práce byly zhruba provedeny do konce roku 1927 a stavba byla dokončena v létě roku 1928. Most byl slavnostně otevřen 28. října 1928 k 10. výročí samostatnosti republiky. Současně se stavbou mostu byla prodloužena železniční trať do nového nádraží ve městě a postavena příjezdní silnice přes nový most až k silnici vedoucí z Opařan do Bechyně. Ke stavbě bylo zapotřebí 2 200 m³ dřeva pro skruže a bednění, 2 500 tun cementu a 500 tun železa. Pro beton byl použit písek z Lužnice a štěrk z nedalekého kamenolomu Čermák. V průběhu celé stavby nepřišel nikdo o život a nedošlo ani k žádnému většímu úrazu.

Most se skládá z hlavního obloukového pole a z postranních viaduktů. Hlavní pole je překlenuto dvěma obloukovými pasy, spojenými ztužidly. Rozpětí oblouku je 90 m, vzepětí 38 m. Vzdálenost obloukových pasů ve vrcholu je 6 m, v pase 8,25 m. Rozpětí přilehlých viaduktových polí je 13,50 m, nejvyšší výška sloupů je 28 m. Mostní konstrukce je železobetonová. Výška mostu od hladiny řeky je 50 m, celková délka mostu je 203,38 m. Na celkových nákladech stavby 5 000 000,- Kč se podílel stát 50 %, země 20 % a město 30 %.

V roce 1983 uspořádalo městské muzeum v Bechyni výstavu o stavbě bechyňského mostu a řadou fotografických a dobových dokumentů seznámilo veřejnost s tímto pozoruhodným dílem. Městský úřad Bechyně vlastní dokonce dokumentární 32 mm film o stavbě bechyňského mostu. Smělý oblouk mostu přes hluboké údolí Lužnice si časem vysloužil název „Bechyňská duha“.

Obrázek 46: Historický snímek ze stavby mostu

2.6 Most v Zářechí

Původní most v Zářechí byl v roce 2004 nahrazen novým z důvodu únavy materiálu a opotřebení.

Obrázek.47: Původní most přes řeku Lužnici v Zářechí

V archivu Městského úřadu Bechyně žádné informace o tomto mostě překvapivě nejsou. Jsou zde pouze doklady k přeložkám sítí, ke kterým došlo během výstavby nového mostu. Demolici starého mostu a výstavbu nového povoloval Městský úřad Tábor, odbor dopravy. Jedná se o most evidenčního čísla 12217-1, který převádí silnici III/12217 přes řeku Lužnici, je ve vlastnictví Jihočeského kraje a je spravován Správou a údržbou silnic Jihočeského Kraje. Část demontovaného mostu byla uložena v technickém muzeu v Praze.

Při výměně a demontáži byly oba mosty umístěny nějaký čas souměrně vedle sebe (Obrázek 48), aby se zajistila doprava do města, protože ve stejné době byl uzavřen hlavní most přes Lužnici z důvodu rekonstrukce.

Obrázek 48: Mosty v Zářechí

Obrázek 49: Nový most v Zářechí

2.7 Vodárna na Šibeničním vrchu

Budova vodárny se nachází na kopci u silnice z Bechyně do Senožat ve směru na Opařany. Po architektonické stránce velmi podařená budova v dnešní době chátrá a působí opuštěně. Její dnešní majitel již řadu let nechává tento architektonický skvost zahálet a to je jistě škoda.

Obrázek 50: Vodárna na Šibeničním vrchu

Byla postavena kolem roku 1910, kdy byl založen první vodovod a budova sloužila jako sběrna vody. Voda byla odtud vedena do městských kašen a stojanů v ulicích i na náměstí. Bylo jí vždy dostatek. Nedostatek vody se začal projevovat až po zavádění pitné vody do domácností. Proto bylo rozhodnuto, že stará část města bude napojena na starý vodovod a pro ostatní budovy a okolní vesnice bude vybudován vodovod skupinový. Ten byl založen pro Bechyni, Senožaty, Haškovcovu Lhotu a pro „Vodovodní družstvo“ v Černýšovicích. Stavba vodovodu byla započata firmami Zadražil Praha a Kress Praha v roce 1924 a skončena roku 1927 s nákladem 3 255 000,- Kč.

2.8 Štemberská vodárna na místě bývalé Panské zahrady

Nachází se v Křižíkově vilové čtvrti, rozprostírající se v celé ploše bývalé panské zahrady. V této krásou kypící zahradě stával malý domek jako ubytovna pro nádeníky. Dále zde byly stodoly, fíkovny a skleníky z roku 1817. V reprezentativní části zahrady přiléhající k Libušině třídě rostly hlavně ovocné stromy a zelenina, jinak byl její povrch pokryt loukou. Byla ohrazena zdí, kterou kopírovala alej kaštanů, z nich se jen hrstce přestárých osamocených stromů podařilo dožít současnosti.

Obrázek 51: Štemberská vodárna dnes

V bechyňském panství se dochovaly zajímavé historické prameny k vývoji okrasných zahrad. Potomci Adama ze Šternberka dali v roce 1696 nakreslit plán Panské zahrady, která se měla nacházet před městem. Zahrada prošla postupem času několika vývojovými taženími a až do 19. století sloužila stále svému účelu.

Roku 1922 bylo ustanoveno stavební družstvo, které realizovalo odkup zahrady za účelem výstavby rodinných domků podle projektu pražského architekta Františka Váhaly. Obnos činil 360 000,- Kč i s náhradou za skleníky, což byla na svou dobu velmi slušná částka. Tímto zde vznikla Křižíkova čtvrť domků vilového typu, které jsou obývány dodnes. Tato část města je pojmenována podle slavného vynálezce, který se nemalou měrou podílel na technickém rozvoji města.

Z původní Panské zahrady se do dnešních dob dochovaly jen ohradní zdi a vodárna, která byla vybudována roku 1755. Voda z řeky Lužnice byla vytlačována proti příkrému svahu trkačem do vodárny a odtud se čerpala závlahová voda, tolik potřebná pro rostliny v zahradě. V době budování kolonie rodinných domků byla fasáda vodárny uzpůsobena vzhledu celé zóny, která dnes patří mezi památkově chráněné. Bohužel dnes se již zapomnělo na tuto kdysi velmi užitečnou a jistě také po technické stránce historicky cennou stavbu, která nyní chátrá.

2.9 Bechyňská muzea

Nejen po stránce architektonické zajímavou budovou je dnešní Muzeum turistiky. Tato budova byla postavena v Židovské ulici jako synagoga. V letech války ji nacisté uzavřeli a po válce nebyla činnost synagogy obnovena, jelikož útrapy nacistických koncentračních táborů nikdo bechyňských židů nepřežil. Budova byla zrekonstruována a užívána jako Hasičské muzeum, jehož bohatá a vzácná expozice mnohých již unikátních předmětů neměla v širokém okolí konkurenci.

Obrázek 52: Bechyň – Turistické muzeum

V 90. letech 20. století byla budova navracena Židovské obci, expozice Hasičského muzea byla uložena do depozitáře Městského muzea a později už jen zčásti otevřena veřejnosti. Židovská obec budovu vlastnila až do roku 2005, kdy ji opět navrátila městu z důvodu nedostatků finančních prostředků na její rekonstrukci. Ze štítu budovy byla opět odstraněna židovská hvězda a v interiérech umístěna expozice muzea turistiky. V Městském muzeu je tedy nyní umístěna část expozice Hasičského muzea spolu s expozicí vlastní, která mapuje osidlování bechyňské oblasti s exponáty vykopávek z míst dávných Keltských pohřebišť nalézajících se v okolí Bechyň. Expozice Hasičského muzea je po stránce technické velmi zajímavá, proto příkládám alespoň dvě fotografie z městských zdrojů.

Obrázek 53: Hasičská stříkačka z roku 1886

Obrázek 54: Staré hasičské pomůcky

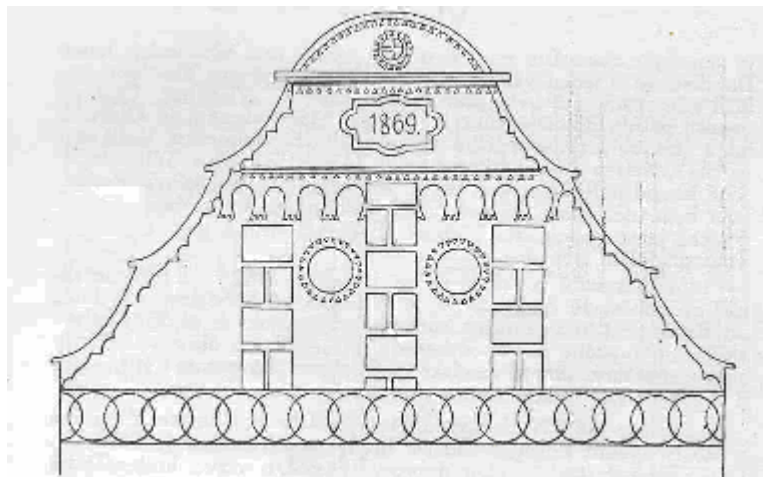
Při vypracování kapitoly čerpáno ze zdrojů uvedených v seznamu použité literatury:

[4], [8], [10], [13], [14].

3. Technické a architektonické památky ve zbývajících částech regionu

3.1 Vlastiboř a okolí

Do této kapitoly mé práce jsem zařadil vesnice položené při silnici z Bechyně na Soběslav se zachovalými stavbami jihočeského lidového baroka. Dle staré jihočeské pověsti osadil zdejší kraj kmen Doudlebů, a jeden z vladyků jménem Vlastibor a ten zde založil osadu stejného jména.

Obrázek 55: Dobový návrh štítu budovy školy ve Vlastiboři

Od svého založení byla obec rozdělena na dvě části potokem Rytíř. Velká strana patřila Rožmberkům, kteří ji roku 1354 koupili od Oldřicha z Hradce. Malá strana patřila klášteru v Louňovicích, od kterého ji roku 1548 Rožmberkové vykoupili také. V roce 1594 prodali celou obec městu Soběslav. Ve druhé polovině 17. století bylo v obci první vzbuření poddaných v okolí. Samotná obec Vlastiboř i obce k ní přilehlé se nachází podél staré kupecké cesty a s tím je zajisté spjat příliv peněz do obcí od dat jejich vzniku, neboť cestující kupci museli i v dávném středověku někde nalézt k přenocování teplé zázemí a něco dobrého k snědku. Ve středověku byl tento kraj poměrně dobře „vyčištěn“ od loupeživých rytířů a proto byla cesta kupci hojně využívána. Příliv kupeckých peněz je vidět i na bohatě zdobených štítech vesnických domků ve stylech selského baroka a po vzoru bohatých měšťanů. Obce několikrát v jejich existenci přepadl požár, který je značně poškodil, ale teprve v roce 1901 v obci založili Sbor dobrovolných hasičů. Po 1. světové válce se obec rozdělila na žádost zástupců malé strany ve dvě osady: Velkou a Malou stranu. Roku 1931 místní obyvatelé dokonce vyrušilo zemětřesení trvajícím jednu a půl minuty.

Rašelinová povaha krajiny vedla k vynálezu druhotného využití rašeliny formou takzvaných borků, vhodných k vytápění obce patřící do oblasti jihočeských blat, která mají rozlohu 888 ha. Vyráběly se sušením rašeliny ve tvaru cihly, měly velkou výhřevnost a byly jediným topivem v obci. Dokonce až do roku 1956 byla obec podle dobových záznamů vytápěna jen borky a dobývala se zde rašelina na topení. Na blatech je vybudována naučná stezka dlouhá skoro 6 km s názvem „Borkovická blata.“, při jejím navštívení lze spatřit vzácné rostliny jako je rosnatka, rojovník a klikvy.

Obrázek 56: Dobývání rašeliny, dobové foto

Obrázek 57: Dobové foto z těžby a zpracování borků

Ve všech částech obce a v okolních osadách, ke kterým řadíme Svinky, Komárov, Hodětín a Záluží, je krásná lidová architektura zvaná “Selské baroko.“ V osadě Svinky je světovým unikátem kaplička, požární zbrojnice a kovárna, spojená v jeden objekt (Obrázek 63).

Závěrem této kapitoly připojuji několik ilustračních fotografií výše jmenovaných obcí, mezi něž jsem zařadil i bezpochyby umělecky a historicky cenný památník obětem 1. světové války, postavený v roce 1919 nákladem obce Komárov k uctění památky padlých spoluobčanů (Obrázek 62). Za zmínku rovněž stojí původní roubená stodola v téže obci, která je dodnes užívána svým majitelem a jejíž fotografii také připojuji (Obrázek 60).

Obrázek 58: Komárov, selské stavení

Obrázek 59: Komárov, selské stavení

Obrázek 60: Komárov, původní roubená stodola

Obrázek 61: Domek menšího sedláka

Obrázek 62: Památník obětem 1.světové války

Obrázek 63: Svinky, raritní kaplička – trojstavba

Obrázek 64: Svinky, průčelí selského stavení

Obrázek 65: Hodětín, statek zdobený ve stylu selského baroka

Obrázek 66: Hodětín, roubenka (státem chráněná památka)

3.2 Kovárna v Záluží z roku 1899

Obec Záluží je vesnickou památkovou rezervací, v jejímž okolí se nachází naučná stezka „Borkovická blata“. Na návsi nádherně zachované vesnice ve stylu selského baroka, stojí charakteristická kovárna s domkem kováře, datovaná rokem 1899, se zařízením a nářadím. Domek a kovárna jsou od sebe odděleny jen úzkou uličkou.

Obrázek 67: Kovárna v Záluží

V dobových interiérech kovárny se nachází technicky zajímavá expozice: kovárna se zařízením a sbírkou nářadí, interiér obytného domu s blatskou světnicí a černou kuchyní. Vedlejší výstavu tvoří loutkářská dílna se sbírkou starých loutek a betlémů. V boční části kovárny je dnes umístěná hasičská zbrojnice.

Vznik kováren v našem kraji souvisí s těžbou železné rudy v této oblasti (viz obec Sudoměřice u Bechyně, která je také zmiňována v této práci) a jejímu výslednému zpracování. Hutnictví mělo určitě silný vliv na rozvoj místní architektury a soustředění obyvatelstva do těchto lokalit.

Obrázek 68: Původní kovářská výheň

Obrázek 69: Expozice dobového kovářského náradí

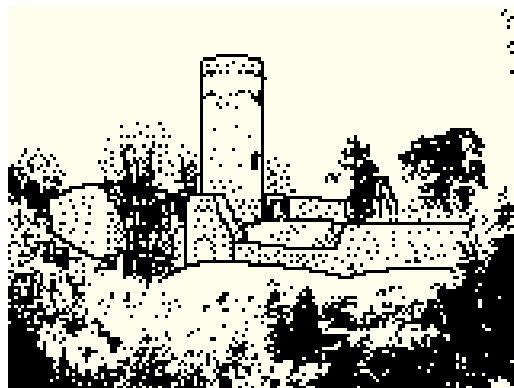
Obrázek 70: Starý selský povoz, venkovní část expozice

Při vypracování kapitoly čerpáno ze zdrojů uvedených v seznamu použité literatury: [1], [13].

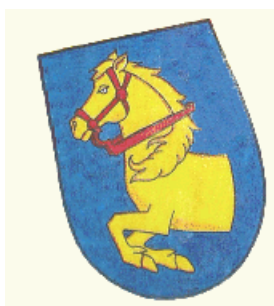
3.3 Zřícenina hradu Dobronice

Dobronice leží na břehu řeky Lužnice asi 7 km od Bechyně a na skále nad obcí se stále ještě vyjímá zřícenina gotického hradu s mohutnou věží a gotickým kostelem ze 14. století. O dávném osídlení povodí řeky Lužnice na jejím levém břehu již v době bronzové svědčí rozsáhlé pohřebiště asi 45 mohyl. V nich nalezené artefakty jsou uloženy v Národním muzeu v Praze. Z doby římské zas pochází nález před místním kostelíkem: zlatý římský peníz z dob císaře Tibéria. Není pochyb, že tudy vedla obchodní římská cesta směrem z rakouského Lince do Čech.

Obrázek 71: Dobová rytina tvrze

První dochovaná zmínka o Dobronicích pochází z roku 1322 v souvislosti s pány z Rožmberka, v jejichž službách působil Diviš z Dobronic. Také jeho synové Vlček a Matěj z Dobronic sloužili na rožmberském dvoře. Zvláště Vlček z Dobronic se stal oblíbencem Petra z Rožmberka, který mu dokonce roku 1359 vyprosil u papeže odpuštění všech hříchů.

Obrázek 72: Znak pánů z Dobronic

Oldřich z Rožmberka, který Dobronice koupil v roce 1455, pravděpodobně nechal původní tvrz přestavět a rozšířit i opevnění. Jan z Rožmberka prodal dobronické panství roku 1459 Vítovi ze Rzavé, purkrabímu na Choustníku, který pak trávil na Dobronicích své stáří. Po něm spravoval panství jeho syn Vít a jeho vnukové Jan a Ondřej. Za pánů ze Rzavé byl hrad pozdně goticky přestavěn a spojen s "předním zámkem" dřevěným mostem.

Roku 1527 prodal Ondřej ze Rzavé polovinu hradu Dobronice bratřím Hozlauerům. Ti začali na Dobronicích vařit pivo a také zřídili na Lužnici mlýn. Hozlauerové jako účastníci stavovského povstání byli odsouzeni ke ztrátě dvou třetin majetku, zbývající třetina propadla roku 1636 rovněž královské komoře pro neschopnost Bohuslava Hozlauerera platit dluhy.

Královská komora prodala Dobronice za 15600 kop míšeňských Ferdinandovi Prugerovi z Greinburku. Jeho dcera Anna Jakoba pak prodala roku 1691 statek Dobronice a okolní vsi za 37000 kop míšeňských jezuitské koleji U svatého Klimenta. Koupí dobronického statku vytvořili jezuité velké panství, později nazývané opaňanské, do něhož patřily i statky bernartické a podbořanské. Z Dobronic si vytvořili jezuité letní sídlo, které využívali až do roku 1727. Tehdy byl pro ně dokončen v Opařanech nový zámek a Dobronice zůstaly opuštěny. Zrušením jezuitského řádu v roce 1773 se staly Dobronice zdrojem kamene jako stavebního materiálu pro široké okolí. Můžeme říci, že většina domů v podhradí, ale i v okolních vesnicích, je postavena z „hradního kamene“.

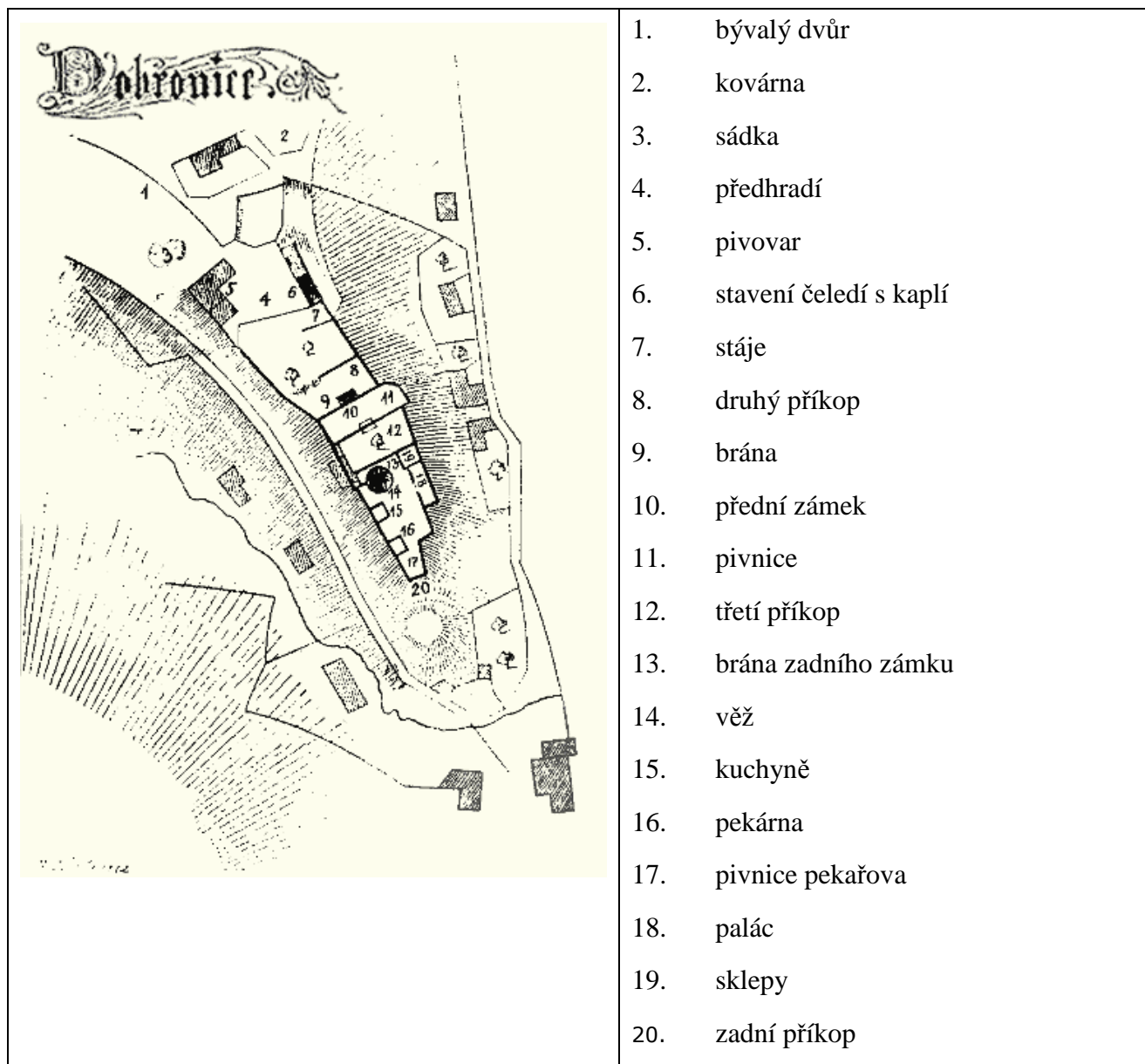
V této době přišel hrad i o svojí kamennou kašnu. Kamenná kašna byla přenesena na náměstí nedaleké obce Bernartice v roce 1776. Tato obec se nachází západním směrem od Tábora ve vzdálenosti 25 km. První písemná zmínka o Bernarticích je z roku 1251. Kostel svatého Martina byl vybudován na základech starší stavby ve 14. století, později byl barokně přestavěn. Barokní fara na náměstí je bývalá jezuitská rezidence, před ní stojí kamenný sloup se sochou svatého Josefa. Kaple svatého Floriána před radnicí se světcovou sochou je z první poloviny 18. století. Kašna je v letních měsících každoročně v provozu.

Obrázek 73: Bývalá kašna hradu Dobronice

Rabování opuštěného hradu bez majitele bylo citelně pozastaveno roku 1825, kdy byly Dobronice prodány knížeti Karlu Paarovi a byly přičleněny k bechyňskému panství. Po roce 1948, kdy potomci slavného rodu Paarů emigrovali do zahraničí, začal hrad i přes své zařazení mezi kulturní památky, opět sloužit jako zdroj materiálu pro chataře a chalupáře z širokého okolí.

Pro ilustraci tehdejší rozlohy hradu, přikládám dobový půdorys stavby s popisem jednotlivých částí.

Obrázek 74: Historický půdorys hradu s popisem

Při vypracování kapitoly čerpáno ze zdrojů uvedených v seznamu použité literatury:

[1], [8], [11].

3.4 Stádlec

Stádlec je vesnice čítající něco přes 600 obyvatel a nacházející se zhruba 14 kilometrů na západ od Tábora a 10 kilometrů od Bechyně. Patří k ní i čtyři osady: Hájky, Křída, Slavňovice a Staré Sedlo. Návštěvníky sem přivádí řeka Lužnice se známým řetězovým mostem, který byl demontován při stavbě Orlické přehrady v Podolsku na Vltavě, sem byl přenesen a znovu zprovozněn. Most je technickou památkou.

Obrázek 75: Stádlecký zámek

Citace první písemné zmínky o Stádlci z literatury [1]:

„Dne 1287, 2. června Praha Václav II. král český a markrabě moravský souhlasí, aby Závíš z Falkenštejna směnil vesnice Stadilce (dnešní Stádlec) a Křídu s Jindřichem z Rožmberka za jiné vesnice. Na vědomí dáváme, že když věrný náš milý Závíš z Falkenštejna směnil vesnice Stadilce a Křídu, které s lesy, vodami, loukami, pastvinami, poli vzdělanými i nevzdělanými a všemi ostatními náležitostmi jsme darovali pro klid duše matky naší paní Kunhuty zemřelé královny České. Pan Jindřich z Rožmberka žádal nás, abychom tuto směnu potvrdili my žádosti řečeného Závíše našeho věrného milého vyslyšeli a řečenou směnu potvrzujem. Dáno v Praze skrze mistra Welislava, kanovníka kostela Pražského, Olomouckého a Vyšehradského, notáře království našeho.“

Po prvním záznamu je Stádlec několikrát jmenován v souvislosti s cestou do Příběnic, protože ležel na polužnické obchodní cestě, jež byla schůdnější než cesta povodím Lužnice. Tvrz zde vystavěná chránila obyvatelstvo a cestující obchodníky a těmto poskytovala i pohostinství. Lze se domnívat, že Stádlec byl tvrzí vodní, tzn. že byl chráněn zdí a příkopem, jenž se napouštěl z rybníka v prostoru dnešní Stromovky, tento byl patrně plněn přepadem z rybníka Petrovského. Rybník Dolíška chránil tvrz od jihu a zasahoval svým západním cípem patrně až do zahrady bývalého statku. Tvrz byla ponechána jako dolní trakt nynějšího zámku, neboť klenuté místnosti včetně prostor kaple byly obývány obyvateli tvrže.

23. dubna 1459 je zapsáno v dobových pramenech, že celá ves byla prodána se zbožím Dobronickým, ale až v roce 1533 čteme jméno dalšího majitele Víta ze Rzavého na Stádlci. V roce 1589 je uvedeno, že byly sepsány regule dílčí statku Stádleckého po Vítovi ze Rzavého, kde statek Stádlecký získává Jiří Víta ze Rzavého. 25. srpna 1616, po 27 letech, přebírá Bohuslav Víta mladší ze Rzavého na Tvrzi Stádlec, dvůr poplužní, pivovar s krčmou, dva ovčiny a další majetek spolu se všemi dluhy, které byly na toto zboží vázány.

Další zmínka je roku 1622, která uvádí že Bohuslav Víta mladší s bratrem Mikulášem podporovali stavy i po bitvě na Bílé hoře. Ale brzy po bitvě zemřeli. Ves i statek byly v tomto roce vypáleny císařským vojskem. Po tři roky nebyla pole oseta a řádně hospodařeno. Bohuslav Víta mladší je po smrti konfiskační komisí odsouzen k manství. Statek Stádlec je prodán za 20000 kop míšeňských Johaně Kateřině Hozlaurové. Později se stává majitelem Jan Kryštof Neuchyngar, ale poslední potomek rodu umírá v osmnácti letech a Stádlec přechází do majetku jeho matky Anny Ludmily z Terešova a je v držení tohoto rodu do roku 1712. V této době je vystavěna kaple Bolestné Panny Marie. Od roku 1712 náleží Janu Norbertu z Pletingu, v roce 1721 je po jeho smrti prodán Františku Ferdinandovi hraběti z Říčan, který jej v zápětí prodává budějovickému měšťanovi Laurenci Antonu Preinholderovi a odtud přechází sňatkem do držení Schenflugů z Gamseberka, kteří zde delší čas hospodařili. V roce 1870 již patří dědicům svobodného pána Fellnera z Feldegg.

Sňatkem syna Františka Křížíka Jana, přechází zámek se statkem a dalším zbožím do držení rodu Křížíků. Slavný český elektrotechnik, vynálezce a podnikatel František Křížík, vynálezce obloukové lampy s regulátorem, elektrické osvětlené fontány a první elektrifikované dráhy v Praze z Letné do Stromovky, v roce 1903 dostavěl elektrickou trať z Tábora do Bechyně. Jeho oblouková lampa byla umístěna nad vchodem do stádleckého zámku až do roku 1985, kdy byla demontována. V roce 1910 předložil Křížík dokonce návrh na celkovou elektrifikaci země. Zemřel ve Stádlci 22. 1. 1941 a je pochován mezi velikány našeho národa na vyšehradském Slavíně. Tato osobnost byla již v práci zmiňována v samostatné kapitole začínající stranou 38.

Po druhé světové válce sloužil zámek jako zemědělské učiliště a časem se stal vyhlášeným odborným zahradnickým učilištěm. Během této doby byly k zámeckému komplexu přistavěny skleníky a internáty. Součástí areálu je rozsáhlá stromovka se vzácnými dřevinami. V devadesátých letech byl zámek vrácen soukromému majiteli.

V obci se také nachází poslední empírový řetězový most tohoto druhu v Evropě. Původně byl most postaven přes Vltavu v Podolsku na silnici z Tábora do Písku v letech 1847 - 1848 českobudějovickým stavitelem Josefem Lannou. Na počátku šedesátých let 20. století byl most rozebrán a přenesen k obci Stádlec k znovuvybudování na silnici přes řeku Lužnici, kde byl 25. května 1975 slavnostně otevřen. Dodnes jsou na některých kamenných kvádrech, ze kterých se most skládá, patrná montážní čísla, která posloužila při kompletaci mostu. Rozměry mostu jsou: celková délka (od kotevních bloků) 157 metrů, šířka mostovky 6 metrů, výška pilotů mostu nad vozovkou 10,5 metrů, nosnost 2 tuny. V roce 1989 byl most prohlášen za národní kulturní památku. V roce 2007 byla na mostě provedena rekonstrukce výdřevy z tvrdého dřeva (nová výdřeva zachycena na Obrázku 77), most byl poté opět slavnostně uveden do provozu.

Obrázek 76: Řetězový most z roku 1820, přenesený z Podolska

Obrázek 77: Nová výdřeva mostu

Ve Stálci se soustřeďoval i průmysl potravinářský a tudíž zde bylo hned několik mlýnů. Jmenujme pro příklad Kosobudův, Markův a mlýn Suchomel. Dnes tyto stavby slouží výhradně k rekreačním účelům. V rámci obce jsou umístěny dvě malé soukromé vodní elektrárny na potoku, který jí protéká.

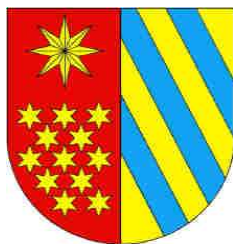
Nachází se zde také synagoga, která je také chráněnou památkou. Byla v sedmdesátých letech upravena na kino, které je od roku 1995 mimo provoz. Je zde také židovský hřbitov, nacházející se mezi Stádlcem a Křídou, pod rybníkem Chudátkem.

Okolí Stádlce je mimo jiné bohaté i na drobné architektonické skvosty jako jsou kapličky: Stádlec - svaté Anny, Slavňovice, Staré Sedlo, Křída, Hájky, Nad Podhrázským rybníkem - svatého Kajetána, K Opařanům - svatého Floriána, Za hřbitovem - svatého Vojtěcha, Na Křidu – svatého Petra a Pavla.

Při vypracování kapitoly čerpáno ze zdrojů uvedených v seznamu použité literatury:

[1], [13].

3.5 Sudoměřice u Bechyně

Obrázek 78: Znak Sudoměřic

Obec se nachází v malebných jižních Čechách v okrese Tábor. Město Tábor je odtud vzdáleno 18 km, město Bechyně 5 km a město Týn nad Vltavou zhruba 15 km. Katastr obce se rozkládá na 2489 ha, z toho činí 250 ha lesy, v nadmořské výšce 390 – 460 metrů. V obci v současné době trvale žije 650 obyvatel. K obci Sudoměřice u Bechyně náleží osady Bechyňská Smoleč a Bežerovice. V obci je několik restaurací, hotel, sokolovna, fotbalové hřiště, dvě prodejny smíšeného zboží, plně organizovaná základní škola, mateřská škola, školní jídelna, obecní knihovna, pošta, kostel, hřbitov, několik soukromých ubytovacích zařízení, autoservisy a další provozovny. Zemědělské pozemky obhospodařují soukromé zemědělské podniky. Na katastru obce se rozkládá i golfové hřiště. Osady Bežerovice a Sudoměřice u Bechyně jsou plně plynofikovány. S okolím obec spojují místní i dálkové autobusové linky a vede tudy železniční trať Tábor – Bechyně.

Obrázek 79: Sudoměřické nádraží

V Registru papežských desátků se nachází první zmínka o této vesnici z roku 1352 a zde je hovořeno o vsi Sudymierzice. V roce 1384 se již připomíná kostel Všech svatých, původně gotická stavba na návrší uprostřed vsi Sudoměřice. Roku 1409 je již kostelem farním i pro okolní vesnice a roku 1828 je přestavěn do současné podoby. Na starobylost obce ukazuje i její obrovská obdélníková náves, později hojně zastavěná domy. Obec patřila vždy k panství bechyňskému, ať již Rožmberkům, Šternberkům, nebo jiné vrchnosti. Nedaleko návsi stojí dodnes zachovalé roubené selské stavení, které je kulturní památkou (Obrázek 80).

Obrázek 80: Původní roubené stavení

Další zprávy jsou až z roku 1514, kdy začal zde pan Ladislav ze Šternberka se svolením krále Vladislava dolovati železnou rudu krevel, která se zde v dosti velké míře nachází. Bohužel není v celistvé žíle, ale pouze v samostatných ložiscích roztroušena. Těžilo se v lesích dodnes nazývaných “Jama”. Že to bylo pro vrchnost výhodné, je zřejmé i z toho, že se panu ze Šternberka vyplatilo, po tom, co zanikly pro drahotu dříví hamry na Hutích, dovážet vykutanou rudu až do Kamenice nad Lipou k dalšímu zpracování. Při těžbě vydatně pomáhali havíři ze Sudoměřic a okolí.

Již od roku 1586 je obec známá jako oblast s vydatnými prameny pitné vody. Právě od toho roku byla odtud voda vedena dřevěnými vrtanými rourami na zámek v Bechyni. Stavbu vedl mistr Řehoř Koráb na nařízení Petra Voka z Rožmberka (dnes nalezené zbytky dřevěných rour tohoto vodovodu jsou překvapivě v dobrém stavu, to potvrzuje kvalitu použitého dřeva. O nálezích mimořádně zachovalých trubek se zmiňuje ve své práci z roku 1928 i Arnošt Chleborad [1]).

Petr Vok si uvědomoval i důležitost křižovatky cest u Sudoměřic, neboť od tohoto roku vybíral zde se svolením císaře Rudolfa II. mýto. Totéž činil i na Černicích. Protože tento velmož měl rád hony a lovy, zřizuje v roce 1586 pro tyto účely rozsáhlou Černickou obor. Původní velikost byla asi 4,5 tisíce ha, později zmenšena na 2 060 ha. Do našich dob se dochovala o velikosti kolem 1 400 ha. Byla zrušena v roce 1968. Zajímavá byla délka oborních plotů, celkem činila kolem 20 km. Pro průjezd oborou byly postaveny tři brány, které se musely otevírat a zavírat, aby zvěř neutekla. V oboře byl k loveckým účelům vystavěn lovecký zámek (Obrázek 81), který má rotundovitou podstavu a tři křídla. Po válce byl zdevastován sovětskou armádou, která zde měla štáb, v roce 1948 zestátněn, posléze zrekonstruován a ČVUT Praha využíván k rekreačním účelům. Roku 2006 byl po vleklém soudním řízení navrácen současnému majiteli.

Obrázek 81: Lovecký zámek Černice

V minulosti byla vesnice veskrze dřevěná, a tak se stalo, že v roce 1589 “*dobrá ves Sudoměřice vyhořela všechna na prach*”, jak je zapsáno v panských knihách, než ji stačili obyvatelé znovu vybudovat, připletla se do toho třicetiletá válka, která jistě klidu a míru nepřidala, a tak ještě v roce 1636 je v gruntovních knihách v Bechyni vedena jako pustá a spálená celá. Byl tak přerušen vývoj obce a to na celých 60 let. Po skončení třicetileté války byla obec jen velmi pomalu osazována. Místo původních gruntů nacházíme zde již pouze chalupy. Teprve roku 1688 při soupisu usedlíků bylo zde napočteno 21 chalupníků. Roku 1687 vymezovány byly nové grunty a k nim polnosti vrchním hejtnanem panství bechyňského a kladeny pod mezníky kusy uhlí.

Před rokem 1700 je již povědomost, že je ve vsi škola. Bylo však vyučováno leckde po chalupách v nájmu, a tak byla postavena škola vlastní. Velmi malá chaloupka stála pravděpodobně na místě čísla popisného 9. Brzy nestačila, proto byla postavena v roce 1888 pod patronací knížete Paara škola nová tak, jak ji všichni známe, částečně na zavezeném rybníčku a částečně na bývalé farské zahradě.

V roce 1925 byly zakoupeny pozemky za stavením čísla popisného 1 správou skupinového vodovodu Bechyně. Zde hloubeny studně a jímána voda. Provedeno propojení do skupinového vodovodu. Studna na zahradě a pramen v ní dával v době otevření 12,5 vteřinového litru vody. V roce 1932 zbudována na tomto místě vodárna. Dnes pramen dává stále 8,5 vteřinového litru, což je vzhledem k délce provozu stále dost.

Obrázek 82: Budova vodárny v obci Sudoměřice u Bechyně

Při vypracování kapitoly čerpáno ze zdrojů uvedených v seznamu použité literatury:

[1], [4], [5], [6], [7], [15].

3.6 Soběslav

Hrad z 13. století, kolem roku 1390 přestavěn, v 15. století zpustl. Z roku 1565 se dochovala zpráva, že Petr Vok z Rožmberka uvažoval o opravě hradu, od které však upustil pro značné finanční náklady. V letech 1613 - 1615 zřízena v jižním traktu škola. Roku 1706 hrad proměněn v pivovar, později v sýpky. Postupně opravován v letech 1817, 1881, 1922 a 1937. Dochovaly se zbytky opevnění a válcovitá hláska z doby kolem roku 1510 s kamenným sedlovým portálem a sklepní místnosti s klenutou hvězdnou klenbou.

Obrázek 83: Věž hradu s budovou bývalého pivovaru

Při vypracování kapitoly čerpáno ze zdrojů uvedených v seznamu použité literatury:

[1], [13].

3.7 Veselí nad Lužnicí

Toto město leží v nejjihnější části regionu, který oplývá nevšedními přírodními krásami, ale i bohatstvím kulturních památek. Severozápadně se rozkládají Veselská (Borkovická) blata, u Vlкова najdeme přírodní rezervaci “jihočeskou písčnou poušť” s přesypy. Vodní sporty a rybolov nabízejí průzračné hladiny zdejších pískoven. Architektonickými památkami jsou bezesporu renesanční domy lemující náměstí. Jeho dominantou jistě jsou radnice postavená roku 1579, částečně barokně upravená před rokem 1763, muzeum „Weissův dům“ s psaníčkovými sgrafity.

Obrázek 84: Weissův dům se znakem Veselí nad Lužnicí

Kdy Veselí vzniklo, není přesně známo. Zalesněný pahorek a příkop v severozápadní části města připomíná původní tvrz, která byla základem budoucího města. První písemná zmínka o tehdejší osadě Veselí pochází z roku 1259. To ji vlastnil Vok z Rožmberka a byla pravděpodobně velice ekonomicky soběstačná. Roku 1302 se majitelem stává český král Václav II. a roku 1362 bylo Veselí Karlem IV. povýšeno na komorní město. V patnáctém století bylo město několikrát vypáleno a pleněno. Za vlády Petra Voka nastal mohutný rozmach rybníkářství a Veselí se zotavuje z téměř půlstoletí husitských válek. Od roku 1612 se zde ujali správy Švamberkové a město naopak začalo chudnout. Za Českého povstání využívala vojska strategické polohy města a neustálé přesuny, drancování a plenění město poznamenaly.

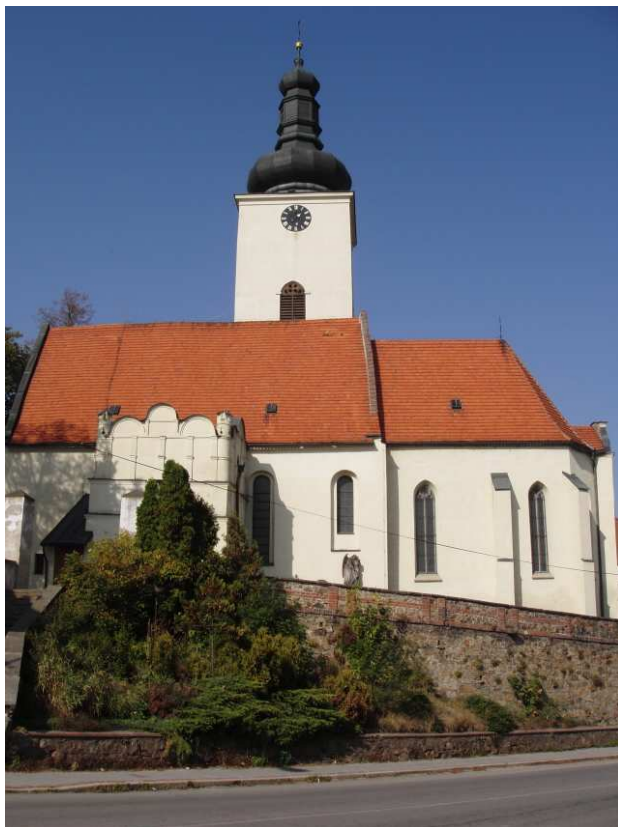
Po bitvě na Bílé hoře a porážce českých stavů dostává Veselí císařskou milost a je mu odpuštěna rebelie za Českého povstání. Opět se zavádějí trhy a povoluje se vařit pivo. Protože bylo panství velice zpustošené, přišla bída a hlad a došlo k značnému úbytku obyvatelstva. Rod Schwarzenbergů byl posledním šlechtickým rodem, který Veselí vlastnil a to od roku 1660. Až v roce 1918 získalo město plnou samostatnost.

Roku 1764 zažilo Veselí velký požár. Vyhořela radnice, městský archiv, pivovar a čtyři velké domy. V roce 1852 byly do města umístěny státní úřady. V červnu 1866 postihl město další velký požár. Roku 1881 byla na veselském náměstí vystavěna nová školní budova. Do té doby se vyučovalo ve zvláštní školní budově naproti kostelu. V roce 1907 byla škola založena i v Mezimostí, které je od roku 1943 spojeno s městem Veselí. Do začátku II. svět. války byly otevřeny dvě vyšší školy - Průmyslová škola pokračovací pro učně různých profesí a řemesel, později přejmenovaná na Živnostenskou školu pokračovací a Lidová škola hospodářská. Místní muzeum bylo otevřeno v roce 1950 a nese jméno sběratele lidových písní Karla Weisse.

Obrázek 85: Budova staré radnice

Veselský kostel je gotického původu, upraven byl v renesanci. Nese jméno Povýšení svatého Kříže a nadmořská výška návrší, na němž stojí, je 429 metrů. Díky svému umístění se i vyhnul řadě ničivých povodní, které v minulosti město stíhaly.

Obrázek 86: Kostel Povýšení svatého Kříže

Toto městečko se pyšní i čerstvě zrekonstruovanou secesní sokolovnou z roku 1905. Její výstavbu financovala místní jednota Sokol za přispění místních obyvatel.

Obrázek 87: Sokolovna

Při vypracování kapitoly čerpáno ze zdrojů uvedených v seznamu použité literatury:

[1], [7], [10], [16].

3.8 Mladá Vožice

Nejstarší písemná zmínka o existenci tohoto města, ležícího západním směrem od Tábora, pochází z roku 1318. K technickým architektonickým památkám patří zřícenina hradu Šelmberk, jehož věž dnes slouží veřejnosti jako rozhledna. Technickou památkou je i solnice se zvonící ze 14. století umístěná uprostřed města, sloužící původně jako hláska.

Obrázek 88: Kostel a zvonice

Dle dochovaných pramenů jsou první zmínky o místě, kde je dnes Mladá Vožice, již z let 711 – 796, kdy se zde začali usazovat první obyvatelé. Vznik Mladé Vožice se pravděpodobně vztahuje až do roku 845, do období vlády knížete Svyatopluka. V té době se ve zdejších kraji těžilo stříbro a zlato. Aby bylo stříbro a zlato kde uchovávat, dal Svyatopluk postavit na příkrém vrchu nad Janovem hrad. V té době se začalo uvažovat i o tom založit zde farnost. K tomu ale došlo až o několik set let později, v roce 1102. Do poloviny 13. století patřila část Vožicka do chýnovského kraje. Postupem let se Mladá Vožice rozrůstala a na svahu vrchu, v místech kde leží, postupně vznikalo podhradí, které se poprvé písemně připomíná roku 1348 jako městečko se dvěma kostely. Když na český trůn nastoupil Karel IV., nechal Vožici i nadále v královské državě a je historicky doloženo, že ji i osobně navštívil a spolu se svým dvorem byl ubytován na zdejším hradě.

Od roku 1390 spravoval vožické panství Purkart Strnad z Janovic, který zastával úřad nejvyššího dvorského sudího a od roku 1395 byl i nejvyšším purkrabím pražským. Z titulu těchto funkcí patřil mezi nejmocnější pány českého království.

Po jeho smrti držel Mladou Vožici a hrad Zikmund Huler z Orlíka. Ten byl obviněn ze zpronevěry a padělání kvitance a podle tehdejšího práva byl odsouzen k trestu smrti. V roce 1412 dal král zapsat Vožici i s příslušenstvím Anselmovi z Ronova a jeho synům. Následovala pohnutá doba husitských válek, které se tomuto městu nevyhnuly. V roce 1420 bylo město i s hradem dobyto Janem Žižkou. Za zmínku stojí i to, že ve starobylé, pozdně gotické věži při kostelu svatého Martina, která původně sloužila za solnici, se prý po dobytí Vožice Jan Žižka ubytoval. V roce 1425 došlo k druhému napadení Vožice husitským vojskem. Obránci hradu se po pěti týdnech obléhání husity pod vedením Jana Hvězdy vzdali. Poničený hrad, který již nikdy nebyl obnoven, opustila husitská posádka v roce 1426. Z jeho trosek byla později na vršku postavena kaple Nanebevzetí Panny Marie. Po dobytí hradu byla Vožice v držení několika šlechtických rodů.

V roce 1581 byla udělena vožickým měšťanům výsada, že se mohli volně stěhovat a obchodovat s vínem, solí a železem. O rok později uděleny cechovní řády mlynářům, pekařům a perníkářům, v roce 1595 cechu čtverého řemesla (sdruženým cechům). V roce 1629 se stala majitelkou Mladé Vožice a Šelmberku Veronika Přehořovská. Ta byla z velmi bohatého rodu, jemuž patřily stříbrné doly v okolí Tábora. V Mladé Vožici vlastnil její rod na náměstí, vpravo vedle radnice, výstavný dům. Od tohoto rodu je z roku 1637 ve zdejším kostele křtitelnice.

V místech, kde stával královský hrad, jenž byl za husitských válek v roce 1425 zcela zbořen, stojí dnes, na vrchu zvaném Hrad, kaple oválného půdorysu, zasvěcená Nanebevzetí Panny Marie. Postavit ji dal v roce 1646 tehdejší držitel vožického panství Krištof Karel Přehořovský z Kvasejovic.

Vožický zámek vznikl v letech 1570 – 1603, když bylo panství v držení Michala Španovského z Lisova. Po něm se na zámku vystřídalo mnoho majitelů až do roku 1945, kdy byl znárodněn. Jednalo se o budovu do tří stran postavenou z kamene, se střechou z tašek. V zámku bylo mnoho pokojů, kuchyní a stájí. Dále v něm byly sklepy a lednice. Čtvrtá strana se užívala jako pivovar a sladovna. Za Küenburgů byl zámek přestavěn do dnešní barokní podoby. Nad vchodem do bývalé kaple byl arcibiskupský znak a pod věží nad západním křídlem sluneční hodiny, na nichž je letopočet 1735.

Významnou vožickou památkou je i kostel svatého Martina. Kdy a kým byl tento nejstarší vožický kostel postaven se neví. Z jeho názvu „na voborách“ se dá pouze usuzovat, že kdysi stál v místech, kde byl les s oborou. Víme, že roku 1348, kdy je prvně připomínána Mladá Vožice, kostel již stál. Faráře do něj tehdy dosazoval sám Karel IV., jenž kostel daroval vyšehradské kapitule. Za husitských válek byl pravděpodobně kostel ušetřen a zřejmě tehdejší farář vyznával víru podobojí, jak připomíná záznam z roku 1428.

Hrad Šelmberk

Dnešní podoba zříceniny hradu Šelmberk, který se nachází nedaleko Mladé Vožice u obce Běleč, již nepřipomíná jak významným hradem ve zdejších kraji kdysi byl. Zbyla z něj pouze kamenná kulatá asi 26 m vysoká věž (hláska), která se vypíná z lesa, neboť celá lokalita okolí hradu byla časem plně zalesněna. Hrad stojí v oboře a poblíž něj je myslivna, která léta lesy spravovala. Původní hrad byl obehán příkopem, jehož stopy jsou dodnes patrné u věže. Rovněž byl chráněn prostředím, v němž se nacházel a dále hradbami, ze kterých zůstaly již jenom pilíře, jenž se datují do 16. století. Měl horní a dolní oddělení. V 16. století zde bylo postaveno nové panské obydlí. Jeho nejspodnější část měla zdi obleženy břevnovím a na jejím konci byl vjezd, z něhož se vcházelo do druhé části. Ze dveří se zachoval pouze patník. Druhá část měla dvě poschodí, v nichž byla veliká okna. Nad třetí částí, na skalách, je již z dálky viditelná kulatá věž, jejíž zdi jsou široké tři a půl metru. Původně se do ní vcházelo brankou, která se dosud zachovala z pavlánu sousedního stavení na můstek. V prostorách, které byly bez oken, bylo pravděpodobně vězení. Pod druhou podlahou byla branka, která se zavírala dvěma závory a byla chráněna střílnami. Od ní vedl průchod do vnitřku věže. Odtud se dalo vystoupit buď po starých kamenných schodech nebo po nových dřevěných. Nad druhou podlahou je střílna, výklenek a dvě okna. Odtud vedou schody v tloušťce zdi. Nad pátou podlahou je nově upravená světnice s osmi okny, později již prolomenými. Třináct schodů potom vede na vrchol věže, na němž byla špičatá střecha a který později dal hrabě Leopold z Küenburgu ohraničit šestnácti „zuby“ cimbuří. Zároveň s tím dal do ní prolomit vchod a vybudovat nové dřevěné schody. Na sever, skoro u věže, jsou doposud skromné zbytky starého hradního paláce, v němž se bydlelo ještě v roce 1629. Nedlouho poté byl již opuštěn a bylo pouze otázkou „zubu času“ a nenechavých rukou, kdy se jeho zdi pomalu rozpadnou.

Obrázek 89: Věž hradu Šelmberk

Při vypracování kapitoly čerpáno ze zdrojů uvedených v seznamu použité literatury:

[8], [9], [13], [17]..

3.9 Chýnov

Toto město patří k nejstarším trvale osídleným místům v regionu. Jeho historie se datuje od roku 981. Poblíž města se nachází Chýnovská jeskyně, která patří mezi nejstarší zpřístupněné jeskyně v Evropě. K významným památkám patří i kostel Nejsvětější trojice založený v roce 955. Na místním hřbitově je pak celá řada secesních soch a náhrobků sochařů Františka Bílka, Antonína Bílka a Karla Gabriela. Chýnov bylo pravěké hradiště a součást obrovského území rodu Slavníkovců. Po jejich vyvraždění Přemyslovci (roku 995) se stalo nejprve knížecím a potom královským správním střediskem. Tak tomu bylo až do roku 1250, kdy král Václav I. vyměnil Chýnov za jiné zboží pražským biskupům.

Obrázek 90: Chýnovský kostel

Z původního gotického kostela, který měl pravděpodobně stejnou dispozici jako kostel dnešní, se zachoval presbytář, kamenické prvky a omítky. Od roku 1457 jej drželi Chýnov Malovcové. Jan Malovec pozval do Chýnova slavného rybníkáře Jana Krčina z Jelčan, aby mu postavil vodovod a také roku 1581 nechal vybudovat pivovar. Pivo se zde vařilo až do roku 1952 a díky vodě z chýnovských jeskyní bylo pověstné svou kvalitou. Kostel byl do dnešní podoby přestavěn ve stylu baroka a rozšířen v letech 1670 - 1679 italským stavitelem Pietrem Spinettim. Věž, dominanta Chýnova i okolí, byla ke kostelu přistavěna až roku 1727 Adamem ze Schwarzenbergu. Kostel prošel v letech 1999 až 2004 rozsáhlou generální opravou, od střech až po vnitřní omítky.

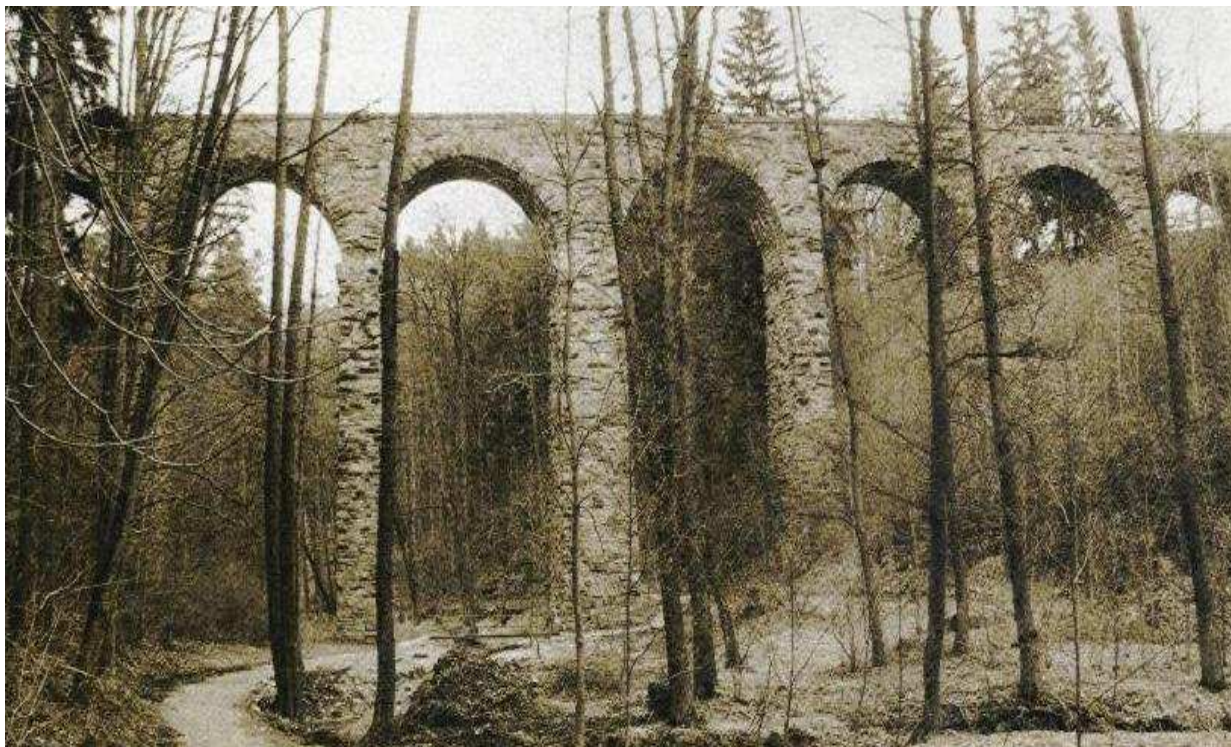
Bílkův dům je postaven roku 1898 a byl první architektonickou realizací slavného chýnovského rodáka Františka Bílka (1872 - 1941), který zaujímá v českém umění epochy symbolismu a secese výrazné postavení jako sochař, architekt, kreslíř, grafik, ilustrátor, keramik, autor užitého umění, náboženský myslitel a mystik s literárními schopnostmi. Umělec dům situoval do rámce stávající přírodní situace na pozemku své rodiny, v bezprostřední blízkosti rodného domu. V jeho řešení usiloval skloubit svůj výtvarný názor s chýnovskou stavební tradicí i požadavkem na prostorný, světlý, moderní ateliér. Sochařský ateliér učinil architektonicky základní a největší prostorou domu.

Obrázek 91: Bílkův dům

Chýnovský dům, Bílkem nazývaný "chaloupka", je historicky spjat především s jeho ranným dílem. František Bílek se narodil 6. listopadu 1872. Jeho zájem o výtvarné umění vyvrcholil studiem sochařství u profesora Maudra. Rok studoval také na pařížské akademii, kde vznikla jeho dvě stěžejní díla "Golgota" a "Orba". Po návratu do rodného Chýnova vytvořil své nejznámější práce "Slepci", "Krucifix" v Chrámu sv. Víta v Praze, Husův pomník v Táboře. Blahoslavův pomník v Přerově a nový chýnovský hřbitov - to jsou galerie Bílkových děl. Umělec zemřel 13. října 1941 v Chýnově. Bílkův dům je dnes přístupný veřejnosti a otevřeno je od června do září.

Kamenný železniční viadukt je velmi zajímavá stavební památka z 19. století stojící nedaleko Chýnova. Viadukt je postavený pod vedením italského stavitele a překlenuje malebné údolí Močítka. Vznikl ve století rozvoje techniky jako nezbytnost při výstavbě železnice.

Obrázek 92: Železniční viadukt Chýnov

Při vypracování kapitoly čerpáno ze zdrojů uvedených v seznamu použité literatury:

[8], [9], [13], [18].

3.10 Choustník

Základ hradu Choustník byl postaven v letech 1262 až 1282 Benešem z Choustníka. Roku 1322 přechází do majetku Rožmberků. Za Oldřicha z Rožmberka po roce 1430 byla postavena druhá opevňovací linie, zřízena parkánová zeď s hranolovými, dovnitř otevřenými baštami, mohutný příkop a velká čtyřhranná věž na východním konci hradu. Tato věž se do současnosti nedochovala, jejím účelem bylo chránit hrad v místě, odkud byl nejsnáze napadnutelný.

Obrázek 93: Zřícenina hradu Choustník

Hrad postoupil poslední větší opravu v roce 1563 za Viléma z Rožmberka. V roce 1597 Petr Vok z Rožmberka hrad prodal a od roku 1614 se o něm mluví jako o pustém. Jedná se o typ hradu stojící na srázné skále s dvěma čtyřhrannými věžemi a dvěma paláci zvaný dvojhrad, který má společné opevnění. Zachovalejší z věží je 18 m vysoká, přístupná schodištěm a z plošiny nabízí daleký výhled. Na věži je umístěna deska s historií hradu. Na západním konci hradu se zachovaly zbytky paláce, který býval spojen s věží a zbytky ostění z doby přestavby hradu za Viléma z Rožmberka. Menší hradní věž s palácem byla přistavěna krátce po dokončení západního jádra. V paláci v jižní části hradu byla kaple, ze které se dochovalo kružbové okno. Z horního hradu se jezdilo od předhradí po rampě a padacím mostě, z něhož zbyly jen tři opěrné pilíře. Velmi dobře se zachovaly asi 10 m vysoké zdi na kterých dříve bývalo cimbuří. Obklopovaly předhradí, kde stával i pivovar, mlýn, pila a bývala tu i hradní studna. Novodobě byla severní věž upravena na rozhlednu.

Při vypracování kapitoly čerpáno ze zdrojů uvedených v seznamu použité literatury: [13].

4. Didaktické využití práce

Již od počátku jsem koncipoval svou práci s ohledem na její praktické využití při vyučování. Snažil jsem se zaznamenat fakta a skutečnosti slovem i obrazem, aby je bylo možno názorně prezentovat žákům z různých úhlů pohledu a při různých příležitostech podle právě probíraného učiva. Proto jsem do každé části své práce zařadil kromě technických parametrů také historická fakta související se vznikem popisované technické památky, případně umělecký směr, který uvedená památka reprezentuje. Pracoval jsem se zřetelem na skutečnost, že by má práce mohla být využita v různých, nejen technických předmětech, čímž se nabízí využití mezipředmětových vztahů. Při sběru dat jsem nečerpal pouze z dostupné literatury, ale snažil jsem se osobně místa navštívit a zeptat se na vývoj stavu památek zodpovědných osob, pořídit fotografie památek a zachytit jejich současný stav. Ten se od vydání většiny knih o našem regionu v mnoha případech změnil, u některých památek k lepšímu a u jiných naopak k horšímu. Před žáky je třeba vyzdvihnout, že je nutné o památky pečovat a zachovávat je pro další lidská pokolení. Někdo jistě podotkne, že praktický význam některých staveb je již dnes překonaný, nepřináší dnešním obyvatelům žádný užitek a jen jim brání k výstavbě nových domů. Této myšlence musíme zajisté oponovat a vyzdvihnout jejich význam pro samotný rozvoj technického potenciálu společnosti, bez něhož by určitě nevznikaly další technické a architektonické skvosty. Vždyť vznik a vývoj techniky je zajisté tvůrčím řetězcem, který nemůžeme přerušit. Žákům můžeme touto prací demonstrovat, jaký vliv měl vznik té či oné památky na další rozvoj jejich města nebo měst v jejich okolí. Je dobré vybrat konkrétní příklady z praxe a na těch tyto historické jevy přiblížit. Tímto záměrem jsem se v celé práci řídil.

Jako příklad bych uvedl část pojednávající o stavbě bechyňského mostu, která sama o sobě nabízí mnoho tvůrčích didaktických nápadů a všestranného využití v různých předmětech, neboť co do množství faktů je velmi obsáhlá. Historických dat a údajů je možno využít pro různé typy matematických a fyzikálních úloh s poukázáním na důležitost těchto předmětů pro praxi. V matematice a fyzice může učitel zdůraznit výpočty, které museli stavitelé absolvovat před začátkem stavby. Jako důkaz jejich nezbytnosti může uvést setrvání památky pro další generace i její praktické využití. Toto téma je třeba zařadit vhodně do výuky, vždy jako vsuvku k probírané látce pro zpestření, ale i pro ukázkou praktické aplikace výpočtů. Kvalitu pečlivě naplánované a propočtené práce jistě ocení nejen generace našich žáků, ale jistě i další generace, které budou dílo dále užívat. Z hlediska výtvarného a estetického můžeme zapůsobit na žáky využitím tohoto objektu a okolní scenérie při práci v terénu, např. v hodinách výtvarné výchovy. V neposlední řadě nám poslouží k podněcování hrdosti žáků na své město a jeho jedinečnost s čímž je spjato posilování jejich národního podvědomí a zároveň jejich hrdosti na svůj národ.

Tím se nám opět nabízí možnost vytváření požadovaných kompetencí, které v uvedených předmětech určuje Školní vzdělávací program, vycházející z Rámcového vzdělávacího programu základního vzdělávání, podle kterého budou od příštího školního roku učit všechny základní školy. Tyto skutečnosti jsem měl na zřeteli také při popisování ostatních památek, které ve své práci uvádím. U každé z nich jsem předpokládal využití alespoň některé klíčové kompetence nebo průřezového tématu, které se liší podle druhu popisované památky.

Jako druhý příklad můžeme jmenovat unikátní elektrifikovanou železniční trať Františka Křižíka v trase Tábor – Bechyně, která byla první v celém Rakousko - Uhersku. Nemálo žáků touto dnes již 104 let starou tratí jelo a v její dnešní modernější podobě ji důvěrně zná. Přimějme žáky k úvaze o tom, co by lidé dělali, pokud by její stavba nebyla uskutečněna. Františka Křižíka musíme žákům přiblížit jako velmi nadaného vynálezce a poukázat na to, že musel na své cestě k vynálezu vždy překonávat mnohé překážky. Také jeho vynález obloukové lampy byl určitě převratnou novinkou té doby a je třeba připomenout ekologii, pro kterou měl tento vynález zajisté také přínos. Zopakujeme se žáky druhy používaných svítidel a jejich úskalí, můžeme poukázat v rámci mezipředmětového vztahu např. k chemii, fyzice a porovnat výhody a emise obloukové lampy, plynové lampy, petrolejové lampy, svíčky a louče. Můžeme se tak také dotknout enviromentální výchovy. U Františka Křižíka můžeme poukázat na skutečnost, že jenom trpělivost a poctivá práce vede k dosažení vytčeného cíle, který pak poslouží širokému okruhu ostatních lidí. Tato kapitola nám jistě nabízí i možnost navrhnout žákům tuto památku jako vhodný cíl jejich školního výletu nebo alespoň trať při výletu použít.

Takovou aplikaci mohou provést učitelé základních škol z celého okolí a podle této práce vést trasu naším regionem za účelem poznání různých technických památek. Z kapitol této práce je možné čerpat základní informace ke každé z nich. Jejich použití v praxi je různorodé a nabízí se v mnoha předmětech, vycházkách, školních výletech, exkurzích a projektových dnech, jako materiál pro aktivní zapojení žáků do přípravy práce nebo činnosti samotné. Žáci jsou motivováni konkrétními činnostmi, samostatným vyhledáváním informací na dané téma a jejich zpracováním. Tím je učiněn důležitý krok k úspěchu a k zapamatování si získaných znalostí, zvláště když jsou bezprostředně na to využity v didaktické hře nebo soutěži mezi skupinami žáků.

Sám jsem měl možnost ověřit si některé tyto aktivity při práci se žáky v době mé souvislé pedagogické praxe na základní škole a musím říci, že se žákům líbily. Využil jsem mnoho faktů a údajů z mé práce, která mi byla dobrým pomocníkem. V průběhu jednotlivých činností se projevilo ze strany žáků tvůrčí nasazení a ochota spolupracovat, takže kromě získaných poznatků o svém městě a jeho okolí se zároveň upevňovaly přátelské vztahy mezi žáky samotnými, stejně tak jako kladný vztah ke svému městu a radost z kvalitně vykonané práce.

Podobným způsobem může práce posloužit i jako vodítko pro sestavení školního výletu a současně jako pomůcka pedagoga k sestavení výkladu o navštívených památkách.

Součástí práce je prezentace s ukázkou památek jedné z kapitol pro využití při projektovém vyučování jako podpora výkladu učitele pro obohacení znalostí fyziky, matematiky, technické výchovy, přírodopisu, dějepisu a občanské výchovy. Podobnou prezentaci si může z kterékoli kapitoly této práce vytvořit každý učitel podle cílů nebo témat, na které se chce v hodině zaměřit. Já jsem se v ukázce prezentace zaměřil na tematiku vodohospodářskou, která je v současnosti velmi aktuální z hlediska enviromentální výchovy žáků. Tuto prezentaci jsem vyzkoušel osobně na ZŠ Bechyně, kde jsem vykonával souvislou pedagogickou praxi v rámci svého studia. Proto jsem využil památek z města Bechyně a jeho okolí. Tato didaktická pomůcka se mi při výuce fyziky osvědčila a ověřil jsem si možnost praktického využití mé práce.

Byl bych rád, kdyby tato práce poskytovala materiál pro přípravy k výuce, práci v jednotlivých hodinách, ale i projektové dny, vedoucí žáky k tvořivé činnosti. V didaktickém využití své práce jsem uvedl jen některé myšlenky a příklady zpracování tématu, ale každá kapitola samozřejmě poskytuje další možnosti uplatnění při výuce.

5. Shrnutí a závěr

Cílem mé práce bylo vybrat z didaktického hlediska nejdůležitější technické památky Tábora a okolí a věřím, že záměr práce se podařil. Úkolem bylo shromáždit technické a historické údaje o technických památkách tohoto regionu a ty chronologicky seřadit. Toto jsem provedl podle svého uvážení tak, aby byla zachována přehlednost. Tábersko jsem rozdělil do několika částí a tyto zase na dílčí kapitoly. Při práci jsem vybíral z obrovského počtu technických památek, které náš region skýtá. Všechny technické památky bezesporu stojí za povšimnutí, ale pro účel této práce jsem vybral jen ty po technické stránce nejzajímavější, nebo takové, jejichž vznik měl velký přínos pro společnost ve zlepšení životních podmínek, dopravy nebo ekologie. Proto jsem do mé práce zahrnul technické památky několika druhů, mezi nimi hlavně architektonické, vodohospodářské nebo vztahující se k dopravě, zemědělství či jiné oblasti života. Pokud bych nechtěl opomenout ani jednu z nich a jmenovat všechny bez ohledu na jejich historický a technický význam, byla by má práce několikanásobně obsáhlejší. Tato práce by měla prohlubovat znalosti svého regionu nejen pedagogům zde působícím, ale především jejich žákům. Mým přáním je, aby sloužila jako zdroj informací pro učitele, kteří poznatky z mé práce budou vhodně předávat dál při využití mezipředmětových vztahů i v několika vyučovaných předmětech a ne pouze v rámci svých aprobací. Vždyť jen prohlubováním znalostí o technických památkách můžeme tyto zachovat pro další pokolení. Nechtěl bych někoho nutit k pouhému bezduchému přečtení této práce, ale důležitější je zamyslet se a položit si otázku, zda vůbec žáci vědí, jaké technické památky se v jejich okolí vyskytují. Každý učitel může nalézt odpověď při jakékoli vyučovací hodině, ale ještě důležitější je žákům znalosti svého okolí přiblížit. To lze provést v rámci školních výletů, zájmových kroužků nebo jen naučných procházek s žáky po jejich městě. Vždyť fyzický kontakt s památkou vede nesporně k hlubšímu zapamatování si jejích specifik. Můžeme být právem hrdi na to, že máme tolik historických skvostů téměř na dosah ruky, ať již přímo ve svém městě, nebo v obcích přilehlých. I absolventi základních škol budou postupem let v rolích rodičů dále předávat tyto poznatky svým dětem. Tuto myšlenku vystihují dvě motta, které si závěrem své práce neodpustím:

„Je jediné správné, aby byl každý odněkud“ Jan Werich

„Když je někdo z jižních Čech, tak není jen tak o d n ě k u d“ Zdeněk Podskalský

Seznam použité literatury

- [1] Chleborad, A. *Popis okresu bechyňského*. Bechyně: vydáno nákladem Okresní záložny hospodářské v Bechyni , 1928.
- [2] Tíkal, J. – Fuka, M. *Historie obce Radětice*. Radětice: vydáno nákladem obce Radětice, 1998.
- [3] Šmahel, F. *Dějiny Tábora 1.díl*. Tábor: Jihočeské nakladatelství, 1988.
- [4] Krajíc, F. a kol. *Bechyně*. Bechyně: Městský úřad v Bechyni, 2000.
- [5] Stach, F. *Sudoměřice u Bechyně*. Soběslav: Reklamní ateliér s.r.o. Soběslav, 2002.
- [6] Mikeš, K. *Pamětní kniha obce Sudoměřic*. Sudoměřice u Bechyně: ručně psaná kronika, 1922.
- [7] Rasl, Z. *Průvodce po technických památkách*. Praha: Národní technické muzeum, 1993.
- [8] Růžička, J. *Jižní Čechy*. Tábor: Omega, 2006.
- [9] Foto - videoslužba Tábor. *Památky Tábora*. Tábor: město Tábor, 1996.
- [10] ČTK - Pressfoto. *Města ČSSR*. Tábor: ČTK, 1987.
- [11] Durdík, T. *Encyklopedie českých hradů*. Praha: Libri Praha 1995.
- [12] *Oficiální stránky města Tábor*. URL originálu: www.tabor.cz
- [13] *Stránky pamětihodností České republiky*. URL originálu: www.pametihodnosti.cz
- [14] *Oficiální stránky města Bechyně*. URL originálu: www.mestobechyne.cz
- [15] *Oficiální stránky obce Sudoměřice u Bechyně*. URL originálu: www.sudomerice.cz
- [16] *Oficiální stránky města Veselí nad Lužnicí*. URL originálu: www.veseli.cz
- [17] *Oficiální stránky města Mladá Vožice*. URL originálu: www.mladavožice.cz
- [18] *Oficiální stránky obce Chýnov*. URL originálu: www.chynov.cz
- [19] *Oficiální stránky muzea fotografie Šechtl - Voseček*.
URL originálu: www.sechtl-vosecek.ucw.cz
- [20] *Stránky pojednávající o rozhlednách v České republice*.
URL originálu: www.rozhlednyunas.cz
- [21] *Přehled vytvořených RVP (online)*.
URL originálu: www.nuov.cz
- [22] *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. Praha: VÚP, 2005.
URL originálu: www.msmt.cz

Seznam fotografií

- Obrázek 1: Tábor, zdroj: [12], str.: 11
- Obrázek 2: Tábor - Žižkovo náměstí (letecký snímek), zdroj: [12], str.: 13
- Obrázek 3: Tábor - Žižkovo náměstí, pohled od radnice, zdroj: [12], str.: 13
- Obrázek 4: Tábor - táborské podzemí, zdroj: informační centrum Tábor, str.: 14
- Obrázek 5: Tábor - expozice v táborském podzemí, zdroj: informační centrum Tábor, str.: 15
- Obrázek 6: Tábor - táborská radnice, zdroj: [12], str.: 16
- Obrázek 7: Tábor - Děkanský kostel Proměnění Páně na Hoře Tábor, zdroj: [12], str.: 18
- Obrázek 8: Tábor - Děkanský kostel - oltář, zdroj: [12], str.: 19
- Obrázek 9: Tábor - měšťanské domy (Žižkovo náměstí), zdroj: [12], str.: 20
- Obrázek 10: Tábor - fasáda měšťanského domu zdobená freskami, zdroj: [12], str.: 20
- Obrázek 11: Tábor - detail štítu jednoho z měšťanských domů, zdroj: [12], str.: 21
- Obrázek 12: Tábor - detail bohatě zdobeného štítu měšťanského domu, zdroj: [12], str.: 21
- Obrázek 13: Tábor - Renesanční kašna na Žižkově náměstí, zdroj: [12], str.: 22
- Obrázek 14: Tábor - detail středového sloupu kašny s korintskou hlavicí, zdroj: [12], str.: 22
- Obrázek 15: Tábor - pomník Jana Žižky z Trocnova, zdroj: [12], str.: 23
- Obrázek 16: Tábor - pomník Jana Žižky s husitským vozem, zdroj: foto z táborských slavností, str.: 23
- Obrázek 17: Tábor - vyhlídková věž Kotnov a Bechyňská brána, zdroj: [12], str.: 24
- Obrázek 18: Tábor - Hřbitovní kaple svatého Filipa a Jakuba pod Kotnovem, zdroj: [12], str.: 25
- Obrázek 19: Tábor - Poutní kostel Klokočy, zdroj: [12], str.: 26
- Obrázek 20: Tábor - část zachovaných městských hradeb, zdroj: [12], str.: 27
- Obrázek 21: Tábor - budova divadla Oskara Nedbala, zdroj: [12], str.: 28
- Obrázek 22a: Tábor - hlediště v historické budově divadla Oskara Nedbala, zdroj: [12], str.: 29
- Obrázek 22b: Tábor - hlediště v nové části divadla Oskara Nedbala, zdroj: [12], str.: 29
- Obrázek 23: Tábor- renesanční vodárenská věž, zdroj: [12], str.: 30
- Obrázek 24: Tábor - Klášterní kostel Narození Panny Marie, zdroj: [12], str.: 31
- Obrázek 25: Tábor - Špitální kaple Svatého kříže, zdroj: [12], str.: 32
- Obrázek 26: Měšický zámek – pohled ze zahrady, zdroj: [12], str.: 33
- Obrázek 27: Zbytky gotického hradu Kozí Hrádek, zdroj: [13], str.: 34
- Obrázek 28: Tábor - Žižkovo náměstí-radnice s budovou muzea, zdroj: [12], str.: 35
- Obrázek 29: Tábor - pozdně gotické interiéry radnice, zdroj: [12], str.: 36
- Obrázek 30: Tábor - výstavní hala muzea, zdroj: informační centrum Tábor, str.: 36
- Obrázek 31: Budova muzea Šechtl a Voseček, zdroj: [20], str.: 37
- Obrázek 32: Historická vlaková souprava (fotografie z oslav 100. výročí dráhy), zdroj: [14], str.: 38

Obrázek 33: František Křižík, zdroj: [14], str.: 40

Obrázek 34: Interiér původní lokomotivy, zdroj: [14], str.: 41

Obrázek 35: Historická vlaková souprava, zdroj: [14], str.: 42

Obrázek 36: Vlaková souprava současnosti, zdroj: vlastní foto, str.: 42

Obrázek 37: Rozhledna Hýlačka, zdroj: [20], str.: 43

Obrázek 38: Bechyně - město na skále, zdroj: vlastní foto, str.: 44

Obrázek 39: Bechyně - Celkový pohled na zámek z údolí Lužnice, zdroj: vlastní foto, str.: 45

Obrázek 40: Bechyně - „Čertova zed“, zdroj: vlastní foto, str.: 46

Obrázek 41: Bechyně - hláska, zdroj: vlastní foto, str.: 47

Obrázek 42: Bechyně - Klášter s kostelem Nanebevzetí Panny Marie, zdroj: vlastní foto, str.: 48

Obrázek 43: Bechyně - Kostel svatého Matěje, zdroj: vlastní foto, str.: 50

Obrázek 44: Bechyně - Kostel svatého Michala, zdroj: [14], str. 52

Obrázek 45: Bechyně – „Bechyňská duha“ po nedávné rekonstrukci, zdroj: vlastní foto, str.: 53

Obrázek 46: Bechyně - historický snímek ze stavby mostu, zdroj: archív města Bechyně, str.: 54

Obrázek 47: Bechyně - původní most přes řeku Lužnici v Zářečí, zdroj: [14], str.: 55

Obrázek 48: Bechyně - mosty v Zářečí, zdroj: [14], str.: 56

Obrázek 49: Bechyně - nový most v Zářečí, zdroj: vlastní foto, str.: 56

Obrázek 50: Bechyně - vodárna na Šibeničním vrchu, zdroj: vlastní foto, str.: 57

Obrázek 51: Bechyně - Štemberská vodárna dnes, zdroj: vlastní foto, str.: 58

Obrázek 52: Bechyně – Turistické muzeum, zdroj: vlastní foto, str.: 59

Obrázek 53: Bechyně – hasičská stříkačka z roku 1886, zdroj: [14], str.: 60

Obrázek 54: Bechyně – staré hasičské pomůcky, zdroj: [14], str.: 60

Obrázek 55: Vlastiboř - dobový návrh štítu budovy školy ve Vlastiboři, zdroj: [7], str. 61

Obrázek 56: Blata - dobývání rašeliny(dobové foto), zdroj: Vilém Smrž, str.: 62

Obrázek 57: Blata - dobové foto z těžby a zpracování borků, zdroj: Vilém Smrž, str.: 62

Obrázek 58: Komárov – selské stavení, zdroj: vlastní foto, str.: 63

Obrázek 59: Komárov – selské stavení, zdroj: vlastní foto, str.: 63

Obrázek 60: Komárov – původní roubená stodola, zdroj: vlastní foto, str.: 63

Obrázek 61: Komárov – domek menšího sedláka, zdroj: vlastní foto, str.: 64

Obrázek 62: Komárov – památník obětem 1. světové války, zdroj: vlastní foto, str.: 64

Obrázek 63: Svinky – raritní kaplička (trojstavba), zdroj: [13], str.: 65

Obrázek 64: Svinky - čelo sedláckého stavení, zdroj: vlastní foto, str.: 65

Obrázek 65: Hodětín - statek zdobený ve stylu selského baroka, zdroj: vlastní foto, str.: 66

Obrázek 66: Hodětín – roubenka (státem chráněná památka), zdroj: vlastní foto, str.: 66

Obrázek 67: Záluží - budova historické kovárny, zdroj: [13], str.: 67

- Obrázek 68: Zaluží - původní kovářská výheň, zdroj: [13], str.: 67
- Obrázek 69: Zaluží - expozice dobového kovářského nářadí, zdroj: [13], str.: 68
- Obrázek 70: Zaluží - starý selský povoz, venkovní část expozice, zdroj: [13], str.: 68
- Obrázek 71: Dobronice - dobová rytina tvrže, zdroj: [13], str.: 69
- Obrázek 72: Dobronice - znak pánů z Dobronic, zdroj: [13], str.: 69
- Obrázek 73: Dobronice – bývalá kašna hradu Dobronice, zdroj: vlastní foto, str.: 70
- Obrázek 74: Dobronice - historický půdorys hradu s popisem, zdroj: [13], str.: 71
- Obrázek 75: Stádlec – Stádlecký zámek, zdroj: vlastní foto, str.: 72
- Obrázek 76: Stádlec - řetězový most z roku 1820, přenesený z Podolska, zdroj: vlastní foto, str.: 74
- Obrázek 77: Stádlec – nová výdřeva mostu, zdroj: vlastní foto, str.: 75
- Obrázek 78: Sudoměřice - znak Sudoměřic, zdroj: [15], str.: 76
- Obrázek 79: Sudoměřice - Sudoměřické nádraží, zdroj: vlastní foto, str.: 76
- Obrázek 80: Sudoměřice - původní roubené stavení, zdroj: vlastní foto, str.: 77
- Obrázek 81: Sudoměřice – lovecký zámek Černice, zdroj: vlastní foto, str.: 78
- Obrázek 82: Sudoměřice - budova vodárny v obci Sudoměřice, zdroj: vlastní foto, str.: 79
- Obrázek 83: Soběslav - věž hradu s budovou bývalého pivovaru, zdroj: [13], str.: 80
- Obrázek 84: Veselí nad Lužnicí - Weissův dům se znakem Veselí nad Lužnicí, zdroj: [16], str.: 81
- Obrázek 85: Veselí nad Lužnicí – budova staré radnice, zdroj: [16], str.: 82
- Obrázek 86: Veselí nad Lužnicí kostel na povýšení sv. Kříže, zdroj: [16], str.: 83
- Obrázek 87: Veselí nad Lužnicí - sokolovna, zdroj: [16], str.: 83
- Obrázek 88: Mladá Vožice – kostel a zvonice, zdroj: [17], str.: 84
- Obrázek 89: Mladá Vožice – věž hradu Šelmberk, zdroj: [17], str.: 86
- Obrázek 90: Chýnov - Chýnovský kostel, zdroj: [18], str.: 87
- Obrázek 91: Chýnov – Bílkův dům, zdroj: [18], str.: 88
- Obrázek 92: Chýnov - železniční viadukt Chýnov, zdroj: magazín denníku Táborské listy, str.: 89
- Obrázek 93: Choustník - zřícenina hradu Choustník, zdroj: [13], str.: 90
- Obrázek 94: Funkce vodojemu, zdroj: Tesař, Jáchym – sada učebnic fyziky pro ZŠ,
umístění: prezentace Voda a vodárny našeho okolí

Ukázka prezentace je přílohou práce v elektronické podobě.